

GLOBAL DIALOGUE

4.4

4 numere pe an în 14 limbi

Margaret Archer,
T.K. Oommen,
Immanuel Wallerstein,
Alberto Martinelli,
Piotr Sztompka,
Michel Wieviorka

ISA la 65 ani

Mimmo Perrotta,
Devi Sacchetto,
Luisa Leonini,
Alessandro Gandini

Lucrători în Italia

Universități
în criză

John Holmwood

- > Sectarism și supraviețuire în Liban
- > Țigani invizibili ai Egiptului
- > Abuzul îndreptat către cuplurile binaționale din Franța
- > Fantoma care bântuie Turcia
- > Atitudini față de Rusia în Kazahstan
- > ICSU și viitorul Planetei
- > Echipa Română a *Global Dialogue*

MAGAZINE

International
Sociological
Association

VOLUMUL 4 / NUMĂRUL 4 / DECEMBRIE 2014
<http://isa-global-dialogue.net>

GD

> Editorial

ISA la 65 ani

Pentru a comemora cei 65 de ani de la nașterea ISA, un panel al foștilor Președinți a fost convocat la Congresul Mondial din Yokohama pentru a evalua trecutul și pentru a-și îndrepta privirea spre viitor. Evaluările acestora sunt publicate în acest număr al *Global Dialogue*. Ei deplâng marșul de neoprit al limbii engleze ca lingua franca și speră zadarnic ca *toată lumea* să devină bilingvă. Creșterea dimensiunii Congresului pare la fel de inexorabilă – sărbătorită de unii, criticată de alții. Immanuel Wallerstein ne reamintește de primul Congres la care a participat, în 1959, când sociologii de vază purtau dialoguri apropiate, fiind, în acele vremuri, aproape toți din Nord. Margaret Archer consideră că proiectul de incluziune și mai mare este încă incomplet. Ea se raportează critic față de creșterea puterii Comitetelor de Cercetare, care au balcanizat ISA, împiedicând-o să-și dezvolte viziuni comprehensive asupra sociologiei. Ascensiunea lor este o parte a accentuării profesionalizării – lumea factorilor de impact și al indicatorilor de performanță – și conduce la cercetări mai superficiale ca niciodată. Și, într-adevăr, în acest număr, John Holmwood condamnă evoluțiile recente în cultura auditului care stăpânește academia.

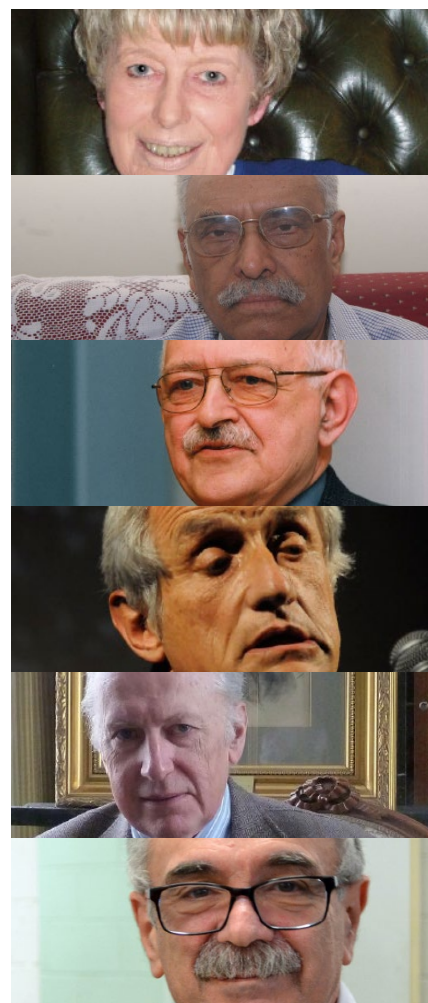
Această temă este preluată de Michel Wieviorka care prezintă pericolele hiper-specializării și provocările lumii digitale. De asemenea, el susține că cercetarea sociologică nu trebuie să treacă cu vederea puterea răului în lumea modernă. Urmează T.K. Oommen, care scrie despre obstacolele în calea creării unei sociologii internaționale – concentrarea continuă, deși anacronică asupra statului național, pledând ca națiunea să fie separată de stat și ca sociologii să se uite la forțele care operează deasupra și dedesubtul statului. Piotr Sztompka duce internaționalizarea la o extremă polemică apărând „o sociologie pentru o multitudine de lumi”, spre disperarea celor care ar introduce prăpastii politice între noi, indiferent dacă sunt pretenși revoluționari sau susținători ai sociologiilor indigene. În final, Alberto Martinelli, potrivit noului său rol de Președinte al Consiliului Internațional al Științelor Sociale, vorbește despre rolul important al sociologiei în dezvoltarea guvernării democratice globale.

Vorbim despre sociologi relevanți și distinși, care au de împărtășit avertizări importante despre provocările sociologiei. Dar așa cum *Global Dialogue* a arătat mereu, tinerii sociologi înfruntă cu mult curaj aceste provocări și într-un mod inovativ. În acest număr avem studii despre problema forței de muncă migratorii în Italia și despre modul în care tineretului italian confruntă problemele crizei economice. Avem studii despre schimbarea formelor de sectarianism din Liban și despre supraviețuirea agriculturii în zona de război a Libanului de Sud. Avem studii despre outsidersii discriminați, „țigani” în Egipt și imigranți în Franța. Avem studii despre efectele politice negative ale protestelor Gezi din Turcia, despre manipularea mass-mediei din Kazahstan și un raport despre ce fac reprezentanții științelor naturale cu privire la provocările planetei. În ciuda avertizării fostului Președinte, sociologia aplicată se simte bine și raportează despre o lume căreia nu îi merge chiar așa de bine.

> *Global Dialogue* poate fi găsită în 14 limbi pe [site-ul ISA](#)
> Contribuțiile pot fi trimise la burawoy@berkeley.edu

ISA la 65 ani

Șase foști Președinți ai International Sociological Association văd în perspectivă moștenirea și viitoarele provocări pentru ISA.

Global Dialogue există datorită unui grant generos de la SAGE Publications.

> Echipa Editorială

Editor: Michael Burawoy.

Editor asociat: Gay Seidman.

Editori-șefi: Lola Busuttill, August Bagà.

Editori consultanți:

Margaret Abraham, Markus Schulz, Sari Hanafi, Vineeta Sinha, Benjamin Tejerina, Rosemary Barbaret, Izabela Barlinska, Dilek Cindoğlu, Filomin Gutierrez, John Holmwood, Guillermina Jasso, Kalpana Kannabiran, Marina Kurkchiyan, Simon Mapadimeng, Abdul-mumin Sa'ad, Ayse Saktanber, Celi Scalón, Sawako Shirahase, Grazyna Skapska, Evangelia Tastsoglou, Chin-Chun Yi, Elena Zdravomyslova.

Editori regionali

Lumea arabă:

Sari Hanafi, Mounir Saidani.

Brazilia:

Gustavo Taniguti, Andreza Galli, Renata Barreto Preturlan, Ângelo Martins Júnior, Lucas Amaral, Rafael de Souza, Benno Alves.

Columbia:

María José Álvarez Rivadulla, Sebastián Villamizar Santamaría, Andrés Castro Araújo, Katherine Gaitán Santamaría.

India:

Ishwar Modi, Rajiv Gupta, Rashmi Jain, Jyoti Sidana, Nidhi Bansal, Uday Singh.

Iran:

Reyhaneh Javadi, Zohreh Sorooshfar, Abdolkarim Bastani, Niayesh Dolati, Mitra Daneshvar, Faezeh Khajehzadeh.

Japonia:

Satomi Yamamoto, Yusuke Abe, Yuri Hitomi, Yutaka Ito, Seiji Katayama, Koki Kawakami, Ayaka Komiya, Masahiro Matsuda, Masakazu Matsuzaki, Yuka Mitani, Nami Morodome, Hiroki Nakamura, Masaki Okada, Takazumi Okada, Yukari Sadaoka, Fuma Sekiguchi, Kohei Takejiri, Misato Tsuruda, Kazuki Uyeyama, Wataru Wada, Tomoko Wakiya, Kasumi Yamauchi, Sakiye Yoshioka.

Polonia:

Mariusz Finkielstajn, Weronika Gawarska, Krzysztof Gubański, Kinga Jakieła, Kamil Lipiński, Przemysław Marcowski, Kuba Barszczewski, Martyna Miernacka, Mikołaj Mierzejewski, Karolina Mikołajewska, Adam Müller, Zofia Penza, Konrad Siemaszko, Anna Wandzel, Hanna Wierzbicka, Marcin Zaród.

România:

Cosima Rughiniș, Ileana-Cinziana Surdu, Telegdy Balazs, Adriana Bondor, Ramona Cantaragiu, Miriam Cihodariu, Ruxandra Iordache, Andra Larionescu, Mihai Bogdan Marian, Monica Nădrag, Mădălin-Bogdan Rapan, Alina Stan, Oana Mara Stan, Elena Tudor, Cristian Constantin Vereș.

Rusia:

Elena Zdravomyslova, Anna Kadnikova, Asja Voronkova.

Taiwan:

Jing-Mao Ho.

Turcia:

Yonca Odabas, Günnur Ertong Attar, İlker Urlu, Zeynep Tekin Babuç, Hüseyin Odabaş.

Consultanți media: Gustavo Taniguti, José Reguera.

Consultant editorial: Ana Villarreal.

> În acest număr

Editorial: ISA la 65 ani

2

> FOȘTI PREȘEDINȚI PRIVIND ÎNAPOI ȘI ÎNAINTE

Sociologie și o singură lume

de Margaret S. Archer, UK, Președinte ISA 1986-1990

4

Condiții prealabile pentru internaționalizarea sociologiei

de T. K. Oommen, India, Președinte ISA 1990-1994

6

ISA ca organizație: câteva pericole în evoluția sa

de Immanuel Wallerstein, USA, Președinte ISA 1994-1998

8

Contribuția ISA la guvernarea democratică mondială

de Alberto Martinelli, Italia, Președinte ISA 1998-2002

10

Manifestul „pozitivist”

de Piotr Sztompka, Polonia, Președinte ISA 2002-2006

12

Provocările digitalizării, disciplinaritate și rău

de Michel Wieviorka, France, Președinte ISA 2006-2010

14

> MUNCA ÎN ITALIA

Lucrători migranți în sudul Italiei

de Mimmo Perrotta, Italia

16

Luptând cu cooperativele

de Devi Sacchetto, Italia

18

Adaptări la criza economică

de Luisa M. Leonini, Italia

20

Extinderea liber-profesionismului

de Alessandro Gandini, Italia

22

> DIN LIBAN

Nisipurile mișcătoare ale sectarismului în Liban

de Rima Majed, Liban

24

Cultivând Tutun în zona de război a Libanului

de Munira Khayyat, Egipt

26

> UNIVERSITĂȚI ÎN CRIZĂ

Creșterea presiunii auditului în învățământul superior

de John Holmwood, UK

28

> STRĂINUL DISCRIMINAT

Țigarii invizibili ai Egiptului

de Alexandra Parrs, Egipt

30

Cuplurile binaționale, privite cu suspiciune

de Manuela Salcedo și Laura Odasso, Franța

32

> POLITICĂ ȘI MEDIA

Fantoma care bântuie Turcia

de Aylin Topal, Turcia

34

Manipulând opinia publică în Kazahstan

de Almas Taizhanov, Kazahstan

36

Viitorul Planetei

de Emma Porio, Filipine

38

Echipa română a *Global Dialogue*

de Ileana Cinziana Surdu, România

39

> Sociologie și o singură lume

de **Margaret S. Archer**, Universitatea din Warwick, UK, fost președinte ISA, 1986-1990

| Margaret Archer.

Nu există noțiunea de percepție imaculată. De la început, propria mea viziune a fost influențată de perspectiva UNESCO: IAS a fost înființată cu scopul de a ajuta la „reunirea savanților din domeniul științelor sociale ale lumii” pentru dezvoltarea acestor discipline. Având în că cei 65 de ani ai săi se întind pe perioada decalajului dintre modernitatea „superioară” și cea „târzie” - și mai ales, având în vedere ceea ce se întâmplă în continuare - IAS ar fi putut lua acest aspect drept misiunea sa. Acest lucru nu s-a întâmplat. În schimb, IAS a fost un participant care și-a scris propria sa istorie în interiorul acestor limite structurale și culturale. Privind înapoi, se pare că există o potrivire remarcabilă între periodizarea comun acceptată a acestor ani și evoluția istorică a IAS; bunăvoința nelipsind niciodată, dar clarviziunea da.

Ce ne-a reținut din încercarea de a ocupa un teren intelectual superior - globalizând înainte ca lumea să o facă sau devenind incluzivi geografic înainte ca lumea să devină așa? Tot ce voi analiza vor fi propriile mele experiențe, începând

de la Congresul Mondial din 1966 de la Evian-les-Bains - care, în mod ironic, a avut loc la o distanță de șase kilometri de cabana unde am redactat textul de față. Ca și orașul în sine, Congresul a fost mic, aproape intim și foarte eurocentrist. Prezența americană a fost puternică, dar mai activi au fost emigranții din Europa de Est. Ne-am distrat identificând ofițerul KGB din micile delegații oficiale, dar nu am avut succes în devierea prezentărilor sigure și studiate înspre un dialog riscant.

O parte din responsabilitatea pentru acest lucru revine exercițiului nostru de hegemonie lingvistică studiat în egală măsură. Cei mai mulți nord-americani și, desigur, cei mai mulți englezi, au rămas - așa cum o fac în continuare - monolingviști convinși. În parte, de asemenea, infrastructura comunicării a fost un obstacol - mașinile de scris, lipsa de fotocopitoare, serviciile poștale și liniile telefonice nesigure au fost factori inhibitori. Pentru a aduce acest aspect în atenția celor născuți după sfârșitul anilor '60, când am devenit redactorul publicației *Sociologia curentă* (*Current Sociology*) (1973), o bibliografie pentru un raport de evoluție a ajuns în sertarul plin de pachete al unui fișet, împreună cu fișele sale! Voi trece peste bucuria de a dactilografia pe un Remington vechi și de a introduce manual accentele. De ce ne-am gândit că rapoartele de evoluție au fost utile, de la 1952 când a debutat jurnalul? Deoarece înainte de internet, singurul mijloc pentru aceste informații de bază a fost *Extrasele Sociologice* (*Sociological Abstracts*), datorită eforturilor voluntare ale lui Leo Chall și ale soției sale. Acesta este contextul pe care îl numesc propriul nostru război rece.

> Combatanții din Războiul Rece „uniți” de empirism

Desigur, filosofia științelor sociale a promovat empirismul și, în timp ce acum este văzută ca fiind falimentar, acesta a format temporar o legătură între Vest și Est. Țările occidentale au fost încântate de sosirea primului lor calculator (de dimensiunea unei camere), un prim pas către marele volum de date (Big Data). În Europa de Est, studiile statistice detaliate asigurau un refugiu sigur împotriva corectitudinii politice. Mai mult decât atât, statisticile au reprezentat o formă de Esperanto. În aceste congrese din anii 1970, participarea la aproape orice sesiune era o ocazie de a vedea încă un alt tabel de regresie proiectat de la un diapozitiv suspendat, invitând la o discuție cvasi-matematică.

Nu se pune problema că teoria era moartă. Dimpotrivă, atracția principală la Uppsala (1978) a fost o dezbatere programată între Parsons și Althusser - cel puțin judecând prin prisma sutelor de oameni care se deplasau cu greu prin ploaia torențială spre o aulă îndepărtată. Când președintele a terminat de anunțat, cu regret, că niciunul dintre cei doi vorbitori nu vor ajunge, umbrelele s-au ridicat și participanții au plecat înapoi neconsolați.

IAS nu a fost lipsită de bunăvoință. Am ținut în mod deliberat reuniunile Comitetului Executiv în Europa de Est, am făcut contrabandă cu manuscrisele din Bulgaria, am vizitat Tbilisi, Ljubljana, Budapesta și multe alte orașe pentru a extinde rețeaua. Prin vizite repetate în Polonia, s-au format unele prietenii pe viață. Tot acolo, în această perioadă, când asociațiile naționale încă dominau IAS, am investigat într-o manieră preliminară relația dintre membrii polonezi și partid. Găzduiți la palatul minunat din Jabłonna, am fost conștienți de faptul că hrănirea noastră i-a costat probabil pe colegii noștri o lună de tichete de masă. Bucătăreasa a vrut să ne facă să ne simțim bine și ne-a promis *zrazy zawijane* pentru joi. Toată după-amiază am mirosit preparatele ei, dar cina a fost întârziată în mod repetat. În cele din urmă, am văzut un convoi de faruri de autovehicule sosind de la Varșovia și biata bucătăreasă a trebuit să ne spună că aceasta era petrecerea ministrului Educației - și că cina „s-a anulat” pentru noi. Multe prietenii au durat: în 1989, unele persoane au avut bucuria de a merge foarte neoficial la Gdansk - și de a fi prezente pe șantierele navale, când Solidaritatea a rupt lanțurile.

> Valul Mexican și semnalul de alarmă

În ceea ce privește restul lumii, IAS a răspuns bine indivizilor persecutați, dar mult mai puțin colectivităților oprimate. Fiind încă eurocentristă și nu foarte mult ajutată de rudele noastre din America de Nord, erau fost foarte puțini cei familiarizați cu alte continente. Desigur, au existat excepții notabile: Tom Bottomore și India, Alain Touraine și cunoștințele sale inepuizabile despre America Latină. Dar a trebuit să ținem Congresul Mondial IAS de Sociologie în Mexico City (1982) pentru a demonstra cât de prost am deservit America Latină. Am fost uluită de dimensiunea UNAM (Universitatea Națională Autonomă din Mexic) și de valul de studenți care doreau să participe la Congres. Aranjamentele ad hoc pentru a-i găzdui i-a lăsat pe mulți, pe bună dreptate, indignați: „Cum puteți ajunge în țara noastră fără să ne recunoașteți limba și preocupările?” La nivel colectiv am înțeles mesajul. Cardoso a fost ales președinte acolo, deși au trecut mulți ani până ca spaniola să devină a treia limbă oficială a IAS.

Până la momentul în care următorul Congres (1986) s-a întrunit la New Delhi, Martin Albrow și eu lansasem deja Sociologia Internațională (International Sociology) ca o activitate explicită de deschidere. Daniel Bertaux a pus la cale o „Competiție a Tinerilor Sociologi,” incluzivă din punct de vedere geografic și lingvistic, implicând paneluri și arbitri vorbind paisprezece limbi diferite - a căror dorință de a sluji a spus ceva important despre sentimentele anterioare referitoare la marginalizare. Spaniola în cele din urmă a devenit o limbă oficială IAS. Tema congresului nostru din 1990 a fost „Sociologie pentru o singură lume” și i-am dedicat discursul

meu prezidențial. Majoritatea membrilor Comitetului Executiv au considerat că ne aflam pe punctul de a îndeplini agenda noastră internațională. Dar nu am reușit să iau în considerare un mic impediment, care acum cred că pune frâne acestei traiectorii: importanța crescândă a comitetelor de cercetare.

> 20 de ani de Balcanizare

Inițial, specializarea comitetelor de cercetare părea un răspuns rezonabil la numărul tot mai mare de sociologi profesioniști la nivel mondial și varietatea intereselor lor. Deoarece influența comitetelor de cercetare a crescut, fără dezvoltarea agențiilor care ar fi putut împiedica fragmentarea, două consecințe nedorite s-au amplificat. Pe de o parte, unele comitete de cercetare au fost confiscate de „chiriașii reuniunilor,” reprezentând o anumită abordare, excluzându-i efectiv pe alții. Pe de altă parte, comitetele de cercetare s-au înmulțit, dar lipsa sociologilor de anvergură, care să analizeze modernitatea târzie și nemulțumirile cauzate de ea, a fost vizibilă. Pe scurt, IAS a oferit o platformă din ce în ce mai restrânsă pentru discuția „Încotro ne îndreptăm?”

Tot mai mult, în cazul în care comitetul „tău” de cercetare devenea o feudă, alternativa principală era să mergi și să încerci altul, deoarece sesiunile plenare au încetat să compenseze prin atractivitate. Așa că am susținut eforturile lui Michael Burawoy de a se concentra pe debateri centrale și de a promova în același timp *Global Dialogue*.

> Imperative pentru viitor

Pe măsură ce se intensifică regulamentele birocratice academice, noi indicatori de performanță, care clasifică piața editorială și pun accentul pe factorii de impact, toate acestea înseamnă că acei colegi aflați la început de carieră adoptă o specializare defensivă prematură - asta în cazul în care nu încearcă să se adăpostească, efectuând etnografii obscure. Presiunea de a publica prea repede și de a umple un CV înseamnă că au mai puțin timp pentru a citi complet o carte, să nu mai vorbim despre operele complete ale celor pe care îi atacă sau chiar giganții pe ai căror umeri se urcă. Între timp, unde este forumul pentru discuții sociologice pe probleme mondiale: declinul Europei, schimbările climatice, intensificarea inegalităților, restructurarea capitalismului financiar contra promisiunii digitale a unei culturi comune? Unde este arena de dispute sociologice despre conceptualizarea lumii contemporane, neoliberalismul ei sau mantra „Nu există o alternativă”? Alternative?”

Componența noului comitet executiv este foarte internațională; ar putea fie promova reprezentativitatea la nivel mondial prin intermediul balcanizării, sau ar putea formula o nouă agendă internațională care vizează abordarea unor aspecte globale, căutând să explice încotro se îndreaptă această lume. Credeam odată că cel mai bun rol pentru un fost președinte a fost de a păstra tăcerea, după ce am spus ce am avut de spus. Cu toate acestea, am ajuns să cred că ar trebui să vorbim. La urma urmei, noi împărtășim privilegiul rar de a nu avea nimic de pierdut. ■

Direcționați corespondența către Margaret Archer <Margaret.Archer@warwick.ac.uk>

> Condiții prealabile pentru internaționalizarea sociologiei

de **T. K. Oommen**, Universitatea Jawaharlal Nehru, New Delhi, India, fost președinte ISA între 1990-1994

T.K. Oommen.

Asociația internațională de sociologie a fost fondată cu scopul de a favoriza sociologia internațională, dar cu toate acestea nu am ajuns la un consens asupra sensului acestei noțiuni dificil de definit. Bineînțeles, ar putea fi conceput ca o agregare a „sociologiilor naționale”, dar chiar și pe plan demografic, „națiunile” variază, de la cele care au peste un miliard de locuitori (China și India), până la țările cu cinci milioane sau mai puțin. Mai mult, structurile sociale și pattern-urile culturale ale „națiunilor” diferă foarte mult: în timp ce anumite națiuni sunt multi-naționale, altele sunt multi-etnice sau multi-tribale; unele sunt state-națiuni, fie în mod veritabil, fie doar aspiră să fie. A trata aceste unități disparate ca elemente constitutive ale sociologiei internaționale este o sarcină dificilă. Și totuși, exact în acest sens depune eforturi ISA.

Așa cum observă Bauman, “[Fără] practic nici o excepție,

toate conceptele și instrumentele analitice folosite astăzi de către specialiștii în științe sociale sunt axate pe o viziune a lumii umane în care totalitatea cea mai substanțială este « societatea », o noțiune echivalentă în practica conceptului de « stat-națiune ».” Prima condiție prealabilă pentru internaționalizarea sociologiei este renunțarea la „statul-națiune” ca unitate de analiză sociologică, atât pentru a evita „naționalismul metodologic” cât și pentru că „statul-națiune” ideal este greu de realizat chiar și acolo unde a luat naștere, în Europa Occidentală. Totuși, sociologii nu pot substitui – așa cum au preconizat anumite persoane – „societății” (pivotalul disciplinei lor) noțiunile de „mobilitate”, „rețea globală” sau „spații sociale multidimensionale”, deoarece fără societăți nici una dintre aceste noțiuni nu-și poate găsi un punct de ancorare.

A doua condiție prealabilă pentru internaționalizarea sociologiei este depășirea diviziunii iraționale dintre sociolo-

>>

gie și antropologie socială/culturală. Dacă antropologia analiza pe Ceilalți, inferiori – sălbatici, negri și potriviți pentru studiul etnografic – sociologia avea ca obiect de studiu societățile moderne, industriale sau „programate”. Așa cum Fallding susținea pe bună dreptate „[...] antropologia culturală și socială constă, nici mai mult nici mai puțin, în sociologia oamenilor simpli.” A susține că sociologia este produsul modernității înseamnă a asocia societățile ne-moderne cu un black-out cognitiv și a ignora modernitățile multiple.

Dihotomiile intelectuale ale perioadei coloniale au devenit în timpul războiului rece o trihotomie fondată pe factori politico-economici, ce nu aveau nimic în comun cu structurile sociale sau culturale. Lumea a treia era caracterizată de subdezvoltare și suprapopulare și haos politic. „Lumea a doua” era modernă din punct de vedere tehnologic, dar autoritară din punct de vedere politic, în timp ce „lumea dezvoltată” era modernă, cu o tehnologie performantă, democratică și avansată din punct de vedere economic.

Văzută, însă, din perspectiva structurilor sociale și a modelelor culturale, lumea a treia era compusă din trei entități total diferite, ca rezultat al unor experiențe coloniale distincte. În timp ce Africa și Asia de Sud erau obiectul unui „colonialism retractil”, America Latină, ce experimentase „colonialismul replicativ”, era constituită din imigranți proveniți dintr-o mare varietate de grupuri etnice. Aceste „grupuri etnice”, deși trăiesc împreună pe teritoriul unui stat, nu formează un „stat-națiune”, în sensul vest-european al cuvântului. Eșecul sociologilor în a aborda schema celor trei lumi, rezultată ca urmare a războiului rece, continuă să complice înțelegerea noastră asupra societăților rezultate din colonizare – incluzând atât societăți din lumea dezvoltată, cât și din „lumea a treia”.

Fuziunea dintre stat și națiune constituie o confuzie conceptuală curentă și un permanent obstacol în calea internaționalizării sociologiei. În domeniul sociologiei, „tradițiile naționale” se referă în mod constant la studiile realizate în interiorul granielor statale. Înainte de construirea zidului Berlinului și până la distrugerea acestuia, sociologia germană avea doar o tradiție națională, dar de câteva zeci de ani încoace, are două – una pentru Germania de Est și cealaltă pentru Germania de Vest. Înainte de descompunerea „lumii a doua”, sociologia sovietică includea mai multe sociologii naționale, dar o dată cu destrămarea Uniunii Sovietice, mai multe sociologii naționale au ajuns să fie recunoscute.

Legarea sociologiei de stat-națiune este în dezacord cu însăși esența disciplinei. Sociologia analizează structurile sociale și pattern-urile culturale într-o serie întreagă de societăți: moderne, premoderne, simple, complexe, agrare, industriale. Dacă sociologia, ca și disciplină, este interesată de diversitate, statul-națiune nu încetează să urmărească omogenizarea. În mod paradoxal, spiritele sociologiei și ale statului-națiune tind să se deplaseze în direcții opuse, dar sunt legate într-un singur corp, cel al politicului – fapt ce împiedică internaționalizarea sociologiei.

Mai departe, legarea sociologiei de stat devine o problemă pentru „națiunile” care nu au propriile lor state suverane.

Există o sociologie franceză, dar nu una bretonă; o sociologie britanică, dar nu scoțiană; o sociologie spaniolă, dar nu și catalană. Națiunea kurdă, împrăștiată de-a lungul mai multor state suverane, pare destinată să rămână fără o sociologie proprie. Destinul „sociologiilor naționale” pare strâns ținut în destinul politic al națiunilor: „fără stat suveran, fără sociologie”. Într-un astfel de context, are sens să vorbim despre o sociologie internațională credibilă?

Unii ar putea argumenta că suntem deja pe cale să asistăm la dispariția statelor-națiuni. Dezmembrarea „lumii a doua” a contribuit la nașterea unei singure lumi, și a corolarului său logic, sociologia globală. Cu toate acestea, transformarea a avut loc mai mult în sfera politică și economică, și mult mai puțin în cea socială și culturală. Era prematur să susținem apariția unei „sociologii unice”. Totuși, deoarece există un singur sistem de comunicații, unii și-au imaginat chiar o „societate mondială” - o sugestie pe care o văd ca pe o alunecare inconștientă în păcatul original, și anume formarea sociologiei după modelul științelor exacte. Cu ocazia alocuțiunii mele ca Președinte al Asociației la cel de al XIII-lea Congres Mondial de Sociologie (Bielefeld 1994), cu douăzeci de ani în urmă, am susținut că „Societatea mondială, descrisă în termenii unei singure culturi, unei singure civilizații, unui singur sistem de comunicații și așa mai departe, nu este numai imposibilă, dar și nedorită – pluralismul fiind parte integrantă din însăși noțiunea de societate mondială”.

Închei cu două observații: în primul rând, în ciuda transformărilor suferite de societățile umane, există trei dimensiuni pe care acestea le au în comun: unitatea (așa cum este evidențiată de realismul filozofic), multiplicitatea (după cum sugerează sociologii nominaliști) și procesele sociale (subliniate de pluralismul cultural). Aceste dimensiuni variază de la o societate la alta, dar fundamentele sunt aceleași, aducând speranța în legătură cu internaționalizarea sociologiei. Totuși, în loc să se focalizeze pe aceste fundamente comune, sociologia a acordat importanța economiei, organizării politice, tehnologiei, mass-media, ecologiei etc. atribuind structurilor sociale și pattern-urilor culturale rangul de simple variabile dependente.

În al doilea rând, variația în complexitatea socială rezultă mai mult din stratificare, eterogenitate și ierarhie, decât din nivelurile de dezvoltare economică sau tipul de sistem politic. Societățile umane sunt stratificate pe bază de clasă, gen, vârstă etc., dar deoarece sunt și eterogene cultural – mai ales cu privire la religie, limbă și rasă – analiza lor implică o complexitate crescută. În societățile ierarhizate, în care valorile sociale legitimează inegalitatea, complexitatea crește exponențial. O internaționalizare autentică a sociologiei, ar trebui să urmărească atât elementele comune, cât și cele specifice societăților. Sociologia internațională nu implică nici universalizare, nici autohtonizare, ci contextualizare, evitând atât dominația universalismului, cât și accentuarea autohtonizării. Astfel, sociologia comparată deschide calea spre internaționalizarea sociologiei. ■

Diracționați toată corespondența către TK Oommen <tkoommen5@gmail.com>

> ISA ca organizație: Câteva pericole în evoluția sa

de **Immanuel Wallerstein**, Universitatea Yale, SUA și fost Președinte ISA, 1994-1998

Immanuel Wallerstein.

Primul Congres la care am participat a fost al treia în cadrul ISA, a avut loc în 1959 la Stresa, un oraș mic din nordul Italiei. Am participat la treisprezece din cele cincisprezece congrese de atunci. Reflectând la diferențele dintre ISA în 1959, cea din perioada în care eram președinte în 1994-1998, și cea de astăzi, aș dori să discut patru aspecte ale vieții sale organizaționale: componența participanților la congres; limba; structurile și programele ISA; și efectul dimensiunii.

> Componența participanților

În timp ce numărul oficial de persoane înregistrate în 1959 este de 867, au fost prezente aproximativ 300 de

persoane în cadrul sesiunilor plenare, aproape toate din Europa și America de Nord. Din câte îmi amintesc, exista doar un singur participant activ din ceea ce numeam atunci lumea a treia: Anouar Abdel-Malek din Egipt (deși lucra la Paris). Acesta a fost, de asemenea, primul congres la care Uniunea Sovietică și alte țări est-europene au trimis participanți. Cei mai mulți dintre ei fuseseră rebotezați recent filosofi, dar la fel fuseseră și mulți din Italia, țara gazdă. „Sociologia” era o categorie în curs de dezvoltare, iar ISA a jucat un rol important în crearea sa.

La momentul președinției mele, participarea era mult mai internațională. Cu toate acestea, distribuția sa era încă dezechilibrată. Costul financiar de a veni la un congres a limitat participarea, așa cum a făcut și faptul că sociologia era încă în curs de instituire în multe țări.

În 2014, după mult efort din partea ISA, participarea a fost mai echilibrată, deși încă imperfectă. Cea mai mare îmbunătățire a fost în participarea femeilor în calitate de oficiali și în calitate de vorbitori. Participarea distributivă va continua probabil să se îmbunătățească la congresele viitoare.

> Limba

Limbile oficiale inițiale ale ISA au fost engleza și franceza. În 1959, franceza era utilizată pe scară largă; probabil că se vorbea mai mult franceză în 1959 decât la congresul mult mai mare din 2014. Cei mai mulți participanți puteau înțelege, dacă nu vorbeau, engleza și franceza. Numai rareori se făceau traducerea, cu excepția unor momente ad-hoc.

Primul congres desfășurat în lumea a treia a fost în 1982, în Mexico City. Au fost, desigur, mulți participanți mexicani, precum și alți latino-americani. Utilizarea exclusivă a englezei și francezei a stârnit o revoltă condusă de participanții mexicani tineri, care cereau dreptul de a vorbi în limba spaniolă, cu traducere în ambele direcții. Alain Touraine a salvat situația prin montarea unei platforme

>>

și traducerea din limba engleză și franceză în spaniolă și vice-versa. Spaniola a devenit ulterior a treia limbă oficială a ISA. vice versa.

Cu toate acestea, limba engleză a devenit singura limbă folosită cu adevărat, cu excepția câtorva sesiuni marginale pentru vorbitorii de franceză și spaniolă. Dacă un vorbitor de franceză sau spaniolă prezenta în cadrul unei sesiuni importante, mulți vorbitori de limba engleză pur și simplu părăseau sala. Când am fost președinte am numit o Comisie Specială pentru a studia această problemă, condusă de același Alain Touraine. Comisia a propus o serie de soluții pentru îmbunătățirea acestei situații nefericite, dar aceste sugestii au fost ignorate politicos.

În parte, acest lucru a rezultat din participarea internațională mai largă. Pentru din ce în ce mai mulți participanți, nici una dintre cele trei limbi oficiale nu era limba maternă; pentru majoritatea, limba engleză era prima „a doua limbă”. Acesta a fost, de asemenea, un efect al hegemoniei americane în sistemul mondial: în timp ce generațiile anterioare au învățat franceză, germană sau rusă sau ca o „a doua limbă”, generațiile mai tinere au trecut la engleză.

Ca multe organizații internaționale, ISA se confruntă acum cu aspectele negative ale unei lingua franca. O versiune sărăcită a lingua franca este în uz; versiunile vorbite și scrise se distanțează. Pe măsură ce hegemonia americană continuă să scadă, vor fi fără îndoială cereri pentru mai multe limbi: atunci când chineza mandarină și araba vor deveni utilizate pe scară largă pentru comunicarea științifică, cum se va ajusta o viitoare ISA la aceasta?

> Structura și programul ISA

În 1959, un consiliu format din reprezentanți ai asociațiilor naționale membre a ales un președinte și alți ofițeri din rândul membrilor săi, precum și un comitet executiv. Când URSS a intrat în ISA, aceste birouri au fost distribuite prin negocieri private Est-Vest.

În 1959, existau doar două Comitete de Cercetare. Acestea erau cu adevărat Comitete de Cercetare – adică nu erau locuri de dezbateră, ci grupuri care obțineau fonduri pentru cercetare transnațională. Membrii noi nu puteau să li se alăture pur și simplu. Membrii erau invitați. Ulterior, pe măsură ce numărul de comitete a crescut, a fost creat un consiliu și patru dintre membrii săi s-au alăturat Consiliului ISA.

Sarcina principală a structurilor ISA a fost de a alege locația următorului congres și de a crea un program. (Singurul) vice-președinte avea sarcina de a dezvolta un program împreună cu un Comitet de Program – dintre ai cărui membri nici unul nu trebuia să fi făcut parte din Consiliul ISA. Dimpotrivă! Ideea a fost de a găsi diverse persoane competente, evitând *apparatchiks* ca membri ai

Consiliului. Nici măcar președintele nu a participat la reuniunile Comitetului de Program.

De-a lungul anilor, ISA creat mai multe vice-președinții, dar abia în perioada președinției mele vicepreședintele pentru program era liderul în rang. Vicepreședintele meu pentru program (și succesorul meu ca președinte), Alberto Martinelli, numea comisia, deși alți vicepreședinți au fost invitați să se alăture de asemenea. La un moment dat, vicepreședintele pentru program a fost înlocuit în partea de sus a ierarhiei de vicepreședintele pentru cercetare și, în cele din urmă, postul a fost eliminat cu totul. Programul urma de acum să fie responsabilitatea Comitetului Executiv.

Consider că aceasta este o eroare pe care ISA o va regreta. În loc de membri ISA aleși pentru competențele și interesele lor, ne-am direcționat programul către cei cu interese sectoriale pentru a negocia alocarea de timp. În cazul în care Comitetul Executiv este dominat de o „facțiune”, aceasta nu poate produce un program cu adevărat integrat. În cazul în care Comitetul Executiv este prost divizat, aceasta poate duce la un impas disfuncțional. Sper că ISA se va remodifica, oferindu-i Vicepreședintelui de Program distincția unui loc și a independenței.

> Efectele dimensiunii

Aspectele pozitive ale prezenței crescute și ale distribuției geografice sunt evidente. ISA a devenit mult mai cuprinzătoare. Dar incluziunea poate însemna, de asemenea, și excludere. În 1959, participanții includeau aproape toți sociologii considerați a fi savanți importanți. Întâlnirile mici de grup implicau un adevărat schimb de opinii.

Cu 6.000 de persoane și un număr enorm de comitete de cercetare și alte întâlniri speciale, nu este timp pentru dezbateră reală. Sesiunile implică patru sau cinci „lucrări”, deschise la cel mai mult o întrebare sau două la sfârșit. Cei mai mulți participanți devin participanți pasivi.

Persoanele care doresc dezbateră reală și/sau muncă de cooperare se descurcă mai bine organizând întâlniri mici în afara congresului. Cu toții avem energie limitată, timp limitat și resurse financiare limitate. Dimensiunea mare permite o includere ridicată, dar aduce cu sine, de asemenea, retragerea. Nu există nicio soluție ușoară. Poate am putea crea un congres de grupuri mici, auto-organizate, în care nu sunt lucrări, dar unde dezbateră are loc în jurul unor probleme concrete. Aceasta ar fi foarte greu de organizat și, probabil, sugestia este utopică. Dar subliniază din nou necesitatea unui comitet de program care să nu fie modelat de cei ale căror interese sunt de a menține și promova anumite interese organizaționale. ■

Diracționați corespondența către: Immanuel Wallerstein
<immanuel.wallerstein@yale.edu>

> Contribuția ISA la Guvernarea democratică mondială

de **Alberto Martinelli**, Universitatea din Milano, Italia, actualmente Președinte al Consiliului Internațional al Științelor Sociale și fost Președinte al ISA, 1998-2002

Alberto Martinelli.

Privind retrospectiv, recunoaștem că atât sociologia, cât și ISA, asociația ei internațională, au făcut pași importanți înainte; privind în perspectivă, ne dăm seama că mai sunt multe de făcut pentru ca ele să fie cu adevărat globale. Unul dintre scopurile-cheie ale ISA încă de la început a fost promovarea sociologiei internaționale. Președinții ISA și-au adus contribuția în mod diferit la internaționalizarea sociologiei. În perioada mandatului meu de președinte, între 1998 și 2002, de exemplu, am creat Laboratorul pentru doctoranzi, program care a crescut în mod constant, așa cum a demonstrat-o dialogul desfășurat la Yokohama între sociologii seniori și cei aflați la începutul carierei.

Cu toate acestea, mai sunt multe de făcut pentru ca sociologia să devină cu adevărat globală, iar ISA va urmări în continuare acest obiectiv din două motive: în primul rând, susținerea dezvoltării sociologiei globale îmbunătățește calitatea activității sociologice, făcând-o mult mai relevantă pentru toți; în al doilea rând, o ISA puternică contribuie (împreună cu alte comunități epistemice internaționale) la dezvoltarea guvernancei democratice globale pentru o lume mai bună.

Nici principalul obiectiv și nici scopul sociologiei ca știință nu s-au schimbat, dar, ca și ISA acestea au fost globalizate. În centrul cercetării sociologice se află întrebarea fundamentală pusă de Georg Simmel: cum este posibilă societatea, cu alte cuvinte, cum poate fi promovată cooperarea astfel încât nevoile fundamentale să fie împlinite, să fie garantată reproducerea socială, iar conflictele să fie rezolvate. Aceasta a fost principala preocupare a gânditorilor clasici, a fondatorilor ISA, a sociologilor generației mele și a celor ce vor urma. Această întrebare este încă fundamentală, dar acum ea trebuie pusă la nivel global; astfel, ea devine o întrebare și mai grea, deoarece lumea socială a secolului XXI este în același timp un sistem unic și o lume fragmentată.

Sociologia clasică avea o perspectivă globală, atât din perspectiva

teoreticienilor economiei și societății mondiale, cum sunt Marx sau Pareto, cât și din perspectiva marilor comparatiști ca Weber sau Durkheim. Dar, mai târziu, pe când studiam la Berkeley, la sfârșitul anilor '60 și începutul anilor '70, sociologia profesională a devenit din ce în ce mai restrânsă în interiorul granițelor naționale. Această atitudine nu mai este posibilă: globalizarea actuală nu implică doar faptul că lumea ca atare este un nou obiect de studiu, ci impune și ca orice studiu specific (de exemplu, studiul tiparelor familiale în Europa sau Africa sau studiul relațiilor industriale într-o firmă din China sau Brazilia) să nu fie doar comparativ, ci să fie și încadrat într-un context global, deoarece fiecare regiune este într-o tot mai mare interdependență cu multe altele, iar lumea ca atare este tot mai prezentă în fiecare din părțile sale. „Glocal” nu mai este un neologism în dicționarul nostru.

Sociologia prezentului și a viitorului nu poate fi decât o sociologie globală. Trebuie să fie științifică și critică și are nevoie de o identitate bine definită, dar, în același timp, trebuie să fie deschisă către dezvoltarea cooperării interdisciplinare cu științele sociale, cât și către cooperarea acestora cu științele fizice și biologice. Această ultimă condiție constituie unul dintre obiectivele instituționale fundamentale ale ISSC (Consiliului Internațional al Științelor Sociale), organizația sub umbrelă a căreia se reunesc asociațiile internaționale și consiliile naționale de cercetare pentru științe sociale. Programele reprezentative recente ale ISSC - la a căror dezvoltare am contribuit în calitate mea de președinte al ISSC - sunt toate dedicate dezvoltării unei reale cooperări științifice globale; raportul World Social Science Report, publicat recent, prezintă o imagine complexă a stadiului cercetării sociologice asupra mediului în toate regiunile lumii; materialul este disponibil online și merită a fi citit. Tema celui de-al treilea Forum Mondial al Științelor Sociale (care se va ține în septembrie 2015,

la Durban) este dreptatea globală; îi invit călduros pe toți sociologii să participe la acest forum internațional important, care va coincide cu reafirmarea Obiectivelor de Dezvoltare ale Mileniului. Programul cincinal de cercetare a mediului, Pământul Viitor, va fi coordonat în comun de ISSC și ICSU (organizația-umbrelă paralelă pentru științele fizice și naturale); mai precis, ISSC va conduce sub-proiectul Transformări pentru Sustenabilitate.

ISA, atât individual, cât și în cadrul ISSC și ICSU, joacă un rol global prin stimularea pe plan intelectual a unor analize competente și oneste asupra diferitelor dimensiuni ale globalizării și prin formularea unor soluții eficiente pentru problemele aflate pe agenda globală, de exemplu, inegalitatea mondială și dreptatea globală. Alături de alte asociații științifice internaționale, ISA poate contribui semnificativ în numeroase moduri la guvernanta democratică globală. Mai întâi, în timp ce actorii globali cei mai influenți - guvernele cele mai puternice, corporațiile multinaționale și mișcările naționaliste și religios-fundamentaliste - sunt inspirați de interesele proprii, de creșterea puterii sau de câștigurile materiale și au tendința de a impune un unic *Weltanschauung*, asociațiile științifice internaționale acționează în baza valorilor universaliste. Fiecare este evaluat în funcție de realizările științifice, abilitățile de predare și etica profesională și nu după gen, etnie, vârstă sau naționalitate. În al doilea rând, asociațiile științifice internaționale pot deveni un antidot eficient împotriva dogmatismului și a bigotismului. În activitatea noastră științifică suntem obișnuiți să comparăm idei diferite, aflate chiar în conflict, să supunem idei divergente unei evaluări corecte din punct de vedere al compatibilității logice și al testării empirice; prelegerea științifică este, mai presus de toate, anti-dogmatică și cu caracter universal. În al treilea rând, acolo unde practicile comerciale și cerințele diplomației conving adesea guvernele

să mai închidă un ochi - uneori chiar ambii ochi - la încălcările drepturilor fundamentale ale omului, asociațiile științifice internaționale, deși nu sunt complet libere, pot fi mult mai deschise și explicite în apărarea acestor drepturi. ISA a jucat și va juca și în viitor un rol important în apărarea dreptului la opinie, gândire, învățământ și cercetare științifică. În al patrulea rând, deși asociațiile științifice internaționale din domeniul științelor sociale se confruntă cu problemele vaste ale culturilor și limbilor hegemonice, par mult mai conștiente de riscurile etnocentrismului.

Acestea sunt doar câteva dintre cele mai relevante căi prin care ISA și alte asociații științifice internaționale pot contribui la guvernanta globală și pot funcționa ca o contragreutate benefică la dominația economică și culturală. Dar, pentru a fi eficiente, aceste asociații trebuie să-și crească numărul de membri și să-și dezvolte proiectele și obiectivele de activitate.

Rolul ISA este unul special, deoarece sociologia ca disciplină științifică are dreptul să exploreze complexitatea relațiilor sociale contemporane, să ajute ființele umane să trăiască în pace într-o lume complexă, să recunoască unitatea în diversitate, să susțină pacea, dreptatea, libertatea individuală și pluralismul cultural. Sociologii sunt relevanți atunci când nu sunt angajați doar în descrierea și interpretarea fenomenelor sociale. Sociologii sunt credibili când își aduc contribuția ca oameni de știință, cu rigoare și dedicație, în realizarea unor obiective mai ample. În prezent, lumea dominată de conflicte are nevoie de sociologi buni, oamenii cu probleme au nevoie de sociologi buni, liderii miopi, de asemenea. Să ne ducem la îndeplinire propria responsabilitate, mobilizând talentul și resursele comunității sociologice mondiale.

■
 Direcționați corespondența către Alberto Martinelli
 <alberto.martinelli@unimi.it>

> Manifestul „pozitivist”

de **Piotr Sztompka**, Universitatea Jagiellonă, Cracovia, Polonia, fost președinte ISA, 2002-2006

Piotr Sztompka.

Congresul Mondial de Sociologie de la Yokohama - vă vine să credeți sau nu - este cel de-al unsprezecelea congres mondial la care particip. M-am afiliat la ISA la Congresul ce a avut loc la Varna, în Bulgaria, în anul 1970, acest congres fiind primul care s-a ținut în Europa de Est. Acum, după patruzeci de ani, îndrăznesc să privesc în urmă și înainte. Ca teoretician mă uit mereu la tendințele generale și am observat două tendințe: una benefică, ce reprezintă un motiv de bucurie, și alta dăunătoare, chiar periculoasă.

Marea realizare a ISA a fost trecerea dincolo de miezul format din sociologia americană și vest europeană, începând

din momentul în care sociologia din Europa răsăriteană a fost acceptată ca și un partener demn. La congresul ținut la New Delhi, sociologia asiatică a intrat în forță; iar în cadrul congresului din Mexic, energica și bogata sociologie din America Latină a ieșit lumină. La Brisbane și acum la Yokohama s-a făcut văzută vitalitatea sociologiei din regiunea Pacificului, în timp ce sociologia africană și-a arătat spiritul inovator în cadrul congresului de la Durban. Am devenit cu adevărat o asociație internațională. Numai sociologia din Republica Populară Chineză, cu tot dinamismul și importanțele sale realizări rămâne distantă față de ISA; dar implicarea sociologilor chinezi în cadrul congresului de la Yokohama constituie un semn promițător.

I hope we will become not only international but transnational. Science does not have a fatherland, and sociology should not know national borders. To me, terms like Polish sociology, French sociology, Brazilian sociology etc. have only administrative connotations, no deeper meaning. I argue for “one sociology for many social worlds.”¹

Sper că vom deveni nu numai o organizație internațională, ci una transnațională, deoarece știința nu are o patrie, iar sociologia nu ar trebui să cunoască granițele naționale. Pentru mine, termeni precum sociologie poloneză, sociologie franceză, sociologie braziliană, etc. au doar conotații administrative, fără a avea înțelesuri mai profunde. Susțin „o sociologie pentru o multitudine de lumi sociale”.

Extinderea la nivel aproape global a comunității are două implicații sociologice. În primul rând, agenda noastră de cercetare s-a îmbogățit foarte mult, oferind perspective asupra diferitelor moduri de viață, aspirații și privațiuni. În al doilea rând, sensibilitatea emoțională sau atitudinea etică a sociologilor față de sărăcie, opresiune, discriminare și excludere a fost substanțial îmbunătățită. Chiar dacă, în termenii logicii formale, judecățile de valoare nu decurg din fapte, în sensul sociologic totuși o fac. Faptele solide, documentate, despre cele mai întunecate părți ale existenței umane mobilizează impulsurile morale, naște repulsii și transformă valorile. Eu consider acest lucru drept un silogism sociologic și nu unul logic. Ambele implicații ale extinderii ISA sunt demne de aplaudat.

Până aici, totul e bine. Din păcate, persistă o altă tendință: noi frontiere sau chiar ziduri solide, cea ce înseamnă că totuși comunitatea sociologică rămâne divizată, chiar dacă criteriile ce stau la baza acestei diviziuni s-au schimbat. La primul meu Congres, criteriul divizării era cel geo-politic, iar sociologii din Polonia, Bulgaria, Cehoslovacia, Rusia erau tratați ca rudele sărace. O parte din responsabilitate pentru acest lucru ne revine nouă, celor din spatele Cortinei de Fier. Am venit organizați în „delegații”, cu „lideri” oficiali, evitând discuțiile deschise și prezentând niște lucrări pe teme mai degrabă ezoterice, ocolind abordarea problemelor politice sensibile (propria mea lucrare de debut la Varna avea drept subiect „limbajul teleologic în sociologie”).

La sfârșitul anilor 1980, când s-a prăbușit zidul geo-politic, noi granițe au apărut rapid. În primul rând, erau bazate pe noi compartimentări globale: sociologii din Sudul sărac se aflau într-o tabără antagonică cu cei din Nordul bogat, bântuiți de un puternic curent de anti-americanism și de o neîncredere în patrimoniului european al cercetărilor sociologice. Apoi, divizarea s-a făcut ținând cont mai degrabă de identitatea culturală decât de factorii geo-politici sau de clasă. Unele diviziuni s-au făcut pe bază de gen, în timp ce noul naționalism axat pe rădăcinile culturale a dus la o luptă a limbilor împotriva presupusului „imperialism lingvistic” al limbii engleze.

Cu toate acestea, a apărut recent o nouă divizare internă, legată de dezacorduri epistemologice. Unii dintre noi - poate o majoritate tăcută - cred că sociologia reprezintă un efort intelectual făcut cu scopul de a oferi o mai bună înțelegere a mecanismelor și regulilor vieții sociale, prin cercetare sistematică și controlabilă metodologic. Sociologia este astfel concepută aproape ca o știință strictă, chiar dacă în mod evident posedă unele particularități ale științelor umaniste și chiar ale artelor. Dacă acest punct de vedere nu ar fi fost unanim împărtășit, lucrările Congreselor noastre nu ar fi avut atât de multe lucrări bune, valide, de cercetare sociologică, din toate colțurile lumii.

La celălalt pol epistemologic se află o minoritate ce își susține convingerile sincer și vizibil, și pentru care sociologia este un proiect revoluționar dedicat mobilizării maselor. Aici se regăsește, de asemenea, un resentiment împotriva întregii tradiții sociologice occidentale, fiind favorizate unele „sociologii indigene” eluzive.

Sociologia ca știință versus sociologia ca acțiune, sociologia drept știință universală versus sociologia ca experiență contextual-relativă; acestea sunt liniile principale ale divizării și ale controverselor. Eu sunt ferm de partea celor dintâi; Michael Burawoy mă numește „ultimul pozitivist”. Mă simt cu adevărat flatat: prefer să fiu „ultimul pozitivist” decât „ultimul leninist”. Sociologii nu sunt buni la revoluții, iar cei care încearcă sfârșesc în organizarea unor masca-

rade, cum ar fi costumarea tinerilor studenți în tricouri roșii sau transformarea sesiunilor academice în demonstrații politice.

Cel mai mare serviciu pe care îl pot face sociologii pentru populația săracă a lumii, pentru cei exploatați, marginalizați și excluși este să înțeleagă, în urma unor cercetări valide, mecanismele sociale și regulile responsabile pentru soarta acestora. Dacă cineva chiar vrea cu adevărat să schimbe o societate nedreaptă și inegală, prima sa datorie este să o înțeleagă. Karl Marx va rămâne în istoria gândirii nu pentru *Manifestul Comunist*, ci mai degrabă pentru opera sa *Capitalul*, unde a examinat mecanismele de clasă ale societății burgheze. El și-a petrecut cea mai mare parte a vieții în biblioteci, nu pe baricade.

Punerea accentului pe valorile academice - căutarea unor descrieri adecvate, explicații bine argumentate, interpretări mai bune, o înțelegere mai profundă a societății prin cercetare rațională și argumentare logică - aduce un beneficiu suplimentar: oferă un spațiu pentru realizarea unui consens în cadrul comunității sociologice. Valorile științifice unifică, în timp ce cauzele de natură politică, de clasă sau cele culturale au darul de a dezbină.

Să ne întoarcem la treburile noastre, lăsând politica în seama politicianilor și ideologia în seama revoluționarilor. Asociația sociologilor nu trebuie să fie o arenă a conflictelor ideologice, ci o agoră a dezbaterilor academice. Visul meu este ca ISA să fie mai mult o societate științifică decât o mișcare socială, sindicală sau politică, o asociație a căror reuniuni să semene mai mult cu seminarele academice decât cu întrunirile politice, unde argumentele să înlocuiască sloganurile, iar gândirea să preceadă și nu să urmeze acțiunea. Îmi doresc să văd că ISA este unită prin valorile universale ale rațiunii și căutării cunoașterii, deasupra diverselor divergențe produse de către unele interese particulare.

După cum spunea Antonio Gramsci, atunci când prezici în domeniul social, înseamnă că acționezi pentru a transforma predicțiile în realitate. Depinde de noi toți să împingem ISA din calea tendințelor de „corectitudine politică” și a celor aflate la modă. „Sociologi din toate țările, uniți-vă” - vă spun parafrazând un citat celebru - aparent drag inimii ultimului nostru președinte. Da, desigur, dar nu uitați următoarea frază: „Nu ai nimic de pierdut, decât cătușele ideologice, însă ai întreaga lume a cunoașterii de cucerit”. ■

Direcționați corespondența către Piotr Sztompka <ussztomp@cyf-kr.edu.pl>

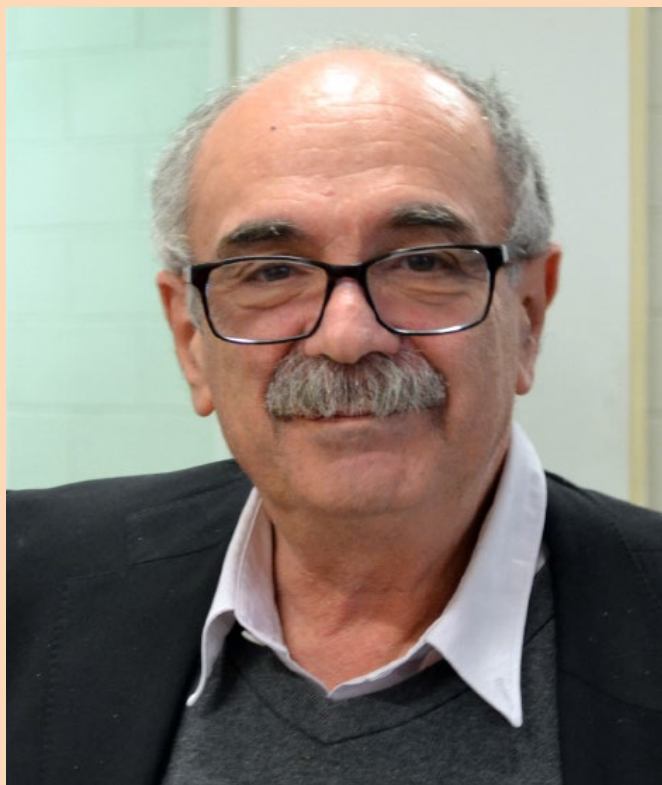
¹ Sztompka, P. (2009) „One Sociology or Many?” Pp.21-29 în Sujata Patel (ed.) The ISA Handbook of Diverse Sociological Traditions. Los Angeles: SAGE.

² Sztompka, P. (2007) „Return to Values in Recent Sociological Theory.” The Polish Sociological Review, 3/159: 247-261.

³ Vezi dezbaterile încinsă din Contemporary Sociology 40(4): 388-410.

> Digitalizarea, disciplinaritate și rău

de **Michel Wieviorka**, Fondation Maison des Sciences de l'Homme, Paris, France
fost Președinte ISA, 2006-2010

Michel Wieviorka.

Am fost onorat și fericit să fiu Președinte ISA și am avut enorm de mult de câștigat din aceasta. Patru ani mai târziu, mi-ar plăcea să fac mai întâi trei comentarii scurte despre Asociația noastră.

În primul rând, am știut dintotdeauna că ISA este deschisă sociologilor cărora nu le este simplu să ni se alăture din motive politice, cum a fost cazul țărilor comuniste în timpul Războiului Rece și, mai recent, pentru Asociația din China, din cauza unor probleme diplomatice provocate de includerea Asociației din Taiwan. Sunt încântat să constat un real progres astăzi, inclusiv un program interesant în

cadruul Congresului nostru despre Reformele din China și transformările sociale organizat în comun de societățile sociologice chineze și japoneze.

În al doilea rând: dacă noi, sociologii, recunoaștem importanța diversității culturale, atunci aceasta trebuie să fie vie în mijlocul nostru. De aceea, eu am luptat mereu pentru multilingvism, pe durata mandatului meu. Ar trebui să fim capabili să comunicăm nu doar în cele trei limbi oficiale ale noastre, dar și în celelalte limbi, inclusiv în japoneză atunci când ne întâlnim în Japonia! În Mexic, în 1982, aveam doar două limbi oficiale, engleza și franceza. Însă colegii noștri și studenții latino-americani au exercitat o presiune puternică și spaniola a fost introdusă ca a treia limbă oficială a Asociației. Și aici, în Yokohama, mi-ar fi plăcut să văd un efort mai intens pentru a evita regresia: posterele pentru acest Congres sunt doar în engleză. Nu s-a depus niciun efort și nu s-a valorificat imaginația: de exemplu, subtitrarea de pe ecran în timpul sesiunilor introductive a fost exclusiv în engleză. De ce nu și în japoneză, cel puțin? Nu s-a oferit traducere simultană pentru sesiunile plenare. Este costisitor, desigur, însă argumentele de ordin economic nu sunt dintre explicațiile pe care sociologii ar trebui să le accepte fără discuții. Dacă trăim, gândim și citim doar în engleză, dacă ne alegem președintele exclusiv de la universitățile occidentale, atunci încotro ne îndreptăm? Există un pericol de occidentalizare a sociologiei, de etnocentrism sub hegemonia americană sau occidentală. Da, trebuie să criticăm modul cum se face referire la universalism, când de fapt apare ca un tip de dominație. Trebuie să punem în discuție valorile universale, pentru a le relansa, nu pentru a impune ordinea occidentală etnocentrică asupra întregii comunități de cercetători din științele sociale.

În al treilea rând: ISA este o instituție care oferă suport pentru producerea și diseminarea cunoașterii. Da, iubim

ISA ca spațiu științific și intelectual, prin comitetele de cercetare, de exemplu, însă avem de asemenea nevoie de instituții ca să ne dezvoltăm activitățile individuale și colective. Cercetarea sociologică nu trebuie să se subordoneze intereselor de vreun fel, fie ele economice, ideologice sau politice. Cercetarea trebuie ghidată de curiozitatea cercetătorului; trebuie să existe un grad de acceptare a riscului; trebuie să încurajăm cercetarea inovatoare, de ultimă generație. Nu mă opun argumentelor economice care demonstrează că cercetarea poate fi utilă; am practicat multă vreme ceea ce Michael Burawoy numește „sociologie publică”, prin care înțeleg că nu sunt un teoretician izolat într-un turn de fildeș. Dar dacă ne propunem să producem și diseminăm cunoașterea în mod responsabil, avem nevoie de libertatea de a fi reflexivi și critici – o libertate care presupune instituții care să-i garanteze condițiile de existență. Aș dori să propun acum trei provocări cu care ne confruntăm ca sociologi.

> Provocarea erei digitale

Intrăm într-o lume transformată radical de Internet, noi tehnologii și volume mari de date. Sociologia intră într-o nouă eră: modul nostru de a gândi, obiectele noastre, metodele noastre, paradigmele noastre, instrumentele noastre analitice se schimbă. Aceasta înseamnă că există noi posibilități. Va trebui să lucrăm în mod diferit, cu alți actori, inclusiv cu aceia din domeniul artelor, al științelor umaniste sau ale vieții, cu noi forme de cooperare. Redactarea și publicarea se modifică, existând dezbateri cu privire la modele economice pentru publicare, ca de exemplu cele ce implică acces liber. Bibliotecile vor juca un rol tot mai important, însă nefamiliar. Vom fi în concurență în procesul de producere a cunoașterii cu alți actori, care vor fi capabili să mobilizeze enorme resurse intelectuale, financiare și practice. Vor apărea noi forme de inechități, de exemplu între cei care au și cei care nu au acces la baze de date consistente sau la bani pentru a utiliza algoritmi dificili. În ultimii 20 de ani, am utilizat tot mai mult termenul „global”; în prezent, intrăm într-o epocă cu totul diferită, care este globală, dar și digitală.

> Pericolele hiper-specializării și ale disciplinarității

Peste tot în lume, aria noastră tematică se extinde. Tinerii cercetători sunt mai bine antrenați – beneficiază de o pregătire în medie mult superioară în comparație de generația mea. Ei sunt și mai deschiși către lume; participă la rețele, au o viață cosmopolită mult mai intensă decât se

practica acum 30 sau 40 de ani. Dar ei sunt și mai specializați, adesea cantonați în analiza unei problematice restrânse, în dezvoltarea unei abordări specifice, fără a participa ca sociologi la discuții generale, de exemplu pe teme politice sau istorice. Aceasta constituie o provocare: cum ne putem împotrivi fragmentării sau tendinței de hiper-specializare? Cum putem face trecerea de la domeniul nostru specific la preocupări de ordin general? Aceasta este crucială: trebuie să combinăm sau să articulăm interese specifice cu dezbateri generale la nivel global, regional, național și local. Cu alte cuvinte: ar trebui să fim și cercetători sociali, și intelectuali. Nu ar trebui să acceptăm tendințele de specializare excesivă, de aceea sunt atât de importante o asociație ca a noastră și o platformă de întâlnire ca acest Congres al nostru. Formăm o comunitate globală, mai presus de afilierea noastră națională și instituțională sau de orientările științifice. Este adevărat că, în trecut, unele dezbateri generale erau mai degrabă ideologice decât științifice. Dar nu ar trebui să lăsăm interesele specifice să distrugă participarea la schimburi generale de opinii și experiență.

În corelație cu acest aspect, deși favorizăm multi-disciplinaritatea, știm de asemenea că universitățile și sistemele noastre academice nu ne ajută să o promovăm. Sociologii ar trebui să fie în avangarda mișcării de combatere a izolării disciplinare, prin contestarea afilierilor disciplinare și a carierelor cercetătorilor care depind de acestea.

> Confruntarea cu răul

Personal, tind să fiu un optimist, încrezător în faptul că mișcările sociale și conflictele produc noi relații sociale sau transformă instituțiile. Însă în acea parte din lume în care trăiesc, și în alte părți, constat că, de fapt, criza este mai puternică decât conflictele sau mișcările sociale sau culturale. Ceea ce am putea numi anti-mișcări – violența, populismul, naționalismul, rasismul, xenofobia, fundamentalismul sau anti-semitismul – iau amploare: o teorie a mișcărilor sociale ar trebui să includă producerea și rolul anti-mișcărilor. Ca discipol al lui Alain Tourraine, am urmat mereu această linie de analiză. Ar trebui să considerăm răul ca făcând parte din preocupările noastre. Da, a studia mișcările și anti-mișcările sociale reprezintă o prioritate pentru sociologie: trebuie să includem subiectivitatea indivizilor, precum și logica acțiunii colective și să dăm o atenție serioasă proceselor de subiectificare și de asemenea de de-subiectificare. ■

Direcționați corespondența către Michel Wieviorka <wiev@msh-paris.fr>

> În spatele roșiei ieftine

Lucrătorii migranți din Italia de Sud

de **Mimmo Perrotta**, Universitatea din Bergamo, Italia

Migranți la lucru în Italia în sezonul recoltei de roșii. Fotografie de Tiziano Doria.

În septembrie 2013, televiziunea națională franceză *France 2* a difuzat un reportaj despre condițiile dramatice de viață și muncă ale lucrătorilor agricoli migranți din Puglia, sudul Italiei. Reportajul, *Les récoltes de la Honte (Recolta rușinii)*, care a descris recoltarea și procesarea de broccoli și roșii, cultivate în Puglia și vândute în supermarket-uri franceze precum Auchan, Carrefour și Leclerc, le-a reamintit consumatorilor francezi că hrana lor este ieftină din cauza salariilor mici ale acestor lucrători agricoli.

Alte mass-media europene s-au concentrat în mod similar asupra lucrătorilor agricoli migranți din sudul Italiei. În Norvegia o campanie a fost lansată împotriva exploatării

culegătorilor de roșii din Puglia, care a stimulat sindicatele norvegiene și lanțurile supermarketurilor să le ceară sindicatelor italiene și ale producătorilor să promoveze „standardele etice” în producția agricolă. Revista britanică *The Ecologist* a publicat două investigații interesante. Prima, din august 2011, a descris lanțul de aprovizionare al „pelati” (roșiile conservate decojite): roșiile sunt recoltate în Basilicata de către culegători manuali africani, prelucrate de către companii precum Conserve Italia și LaDoria, și, în cele din urmă, vândute de către supermarketuri britanice (Sainsbury's, Waitrose, Tesco, Morrison's). Cea de a doua, din februarie 2012, a analizat situația culegătorilor de citrice din Rosarno (Calabria), făcând apel la compania Coca-Cola și la marca controlată de aceasta, Fanta

>>

Orange, să declare public prețul plătit pentru portocale comercianților din Calabria.

Potrivit acestor reportaje jurnalistice, agricultura din sudul Italiei se caracterizează prin: salarii mici, un control despotice asupra muncii lucrătorilor agricoli, forțați să trăiască în case abandonate din mediul rural sau în ghetouri mari, munca semi-legală, prin prezența tot mai mare a antreprenorilor în forța de muncă agricolă (denumiți caporali), precum și prin presiuni de scădere a prețurilor produselor agricole și constrângerile asupra producătorilor locali impuse de comercianți și marilor lanțuri de supermarketuri. În realitate, condițiile de muncă și viață ale lucrătorilor agricoli migranți nu sunt mai bune nici în alte țări europene: lucrătorii agricoli migranți sunt supuși unor condiții dificile pe întregul continent, întrucât agricultura europeană emulează „modelul californian” al agriculturii intensive-cu exploatarea intensivă a imigranților.

Din anii '70, sudul Italiei a devenit o regiune de destinație pentru imigranții străini. În agricultură, potrivit cifrelor oficiale, există în jur de 110.000 de muncitori străini în sudul Italiei și cel puțin tot atât de mulți lucrători ilegali: tunisieni și marocani (în special însele din Sicilia și Campania), indieni (în principal în creșterea animalelor), africani sub-sahariani și est-europeni.

Regiunile Puglia și Basilicata, unde am efectuat cercetări de teren, experimentează un vârf de cerere de muncă pentru agricultura roșiilor între lunile iunie și octombrie, mai ales în perioada recoltării. Tomatele vor ajunge la fabrici de conserve din Campania, unde vor fi transformate în pelati, unul dintre produsele alimentare cele mai cunoscute și mai exportate ale Italiei. În fiecare vară, între 13.000 și 20.000 de imigranți, majoritatea din Africa sub-sahariană și țările Europei Centrale și de Est, vin în căutare de lucru. Unii lucrători agricoli africani subsahariani au supraviețuit unor călătorii teribile prin deșertul Sahara și Marea Mediterană; mulți urmează ciclul de recoltare în regiunile din sudul Italiei, culegând fructe citrice în Calabria în timpul iernii și căpșuni în Campania în primăvară. Alți lucrători agricoli africani dețin permise de reședință după ce au lucrat patru ani în fabrici din nordul Italiei. Concediați după criza economică, acum ei luptă pentru a-și găsi slujbe la ferme din sudul Italiei.

Est-europenii sunt adesea rezidenți permanenți; românii sunt cel mai mare grup de cetățeni străini din Italia. În timpul perioadelor de cerere maximă de forță de muncă, mulți dintre ei se mută temporar în sud, din alte părți ale Europei, sau din țara lor de origine, revenind acasă odată ce sezonul recoltării s-a încheiat. În perioada derecoltare, lucrătorii sezonieri trăiesc în ghetouri din mediul rural. În afara „intervențiilor umanitare” ocazionale, ei rareori interacționează cu sindicatele sau instituțiile locale; odată ce sezonul s-a terminat se mută în alte ghetouri, în alte regiuni.

Cazarea și angajarea migranților sunt adesea organizate de caporali, contractorii informali de muncă agricolă, de multe ori de aceeași naționalitate ca și lucrătorii agricoli,

care se asigură că echipajele ajung în mod eficient și „la timp” acolo unde este nevoie de ele. Caporalii oferă servicii atât lucrătorilor agricoli, cât și angajatorilor lor: asigură cazare (temporară) în timpul perioadei de recoltare, transport către câmpurile agricole, gări și supermarket-uri, precum și hrană, apă și credite.

Cel mai important, caporalii supraveghează munca, iar angajatorii îi plătesc pe caporali mai degrabă decât pe lucrătorii agricoli. Pentru fiecare container de 300 kg de roșii recoltate, caporalul primește între 3,5 și 6 euro; el plătește apoi lucrătorii - după ce scade taxa de broker, costul transportului la câmpuri și ce mai datorează muncitorii pentru cazare, hrană, apă și credit. În cadrul acestui sistem de plată, cei mai puternici și mai experimentați culegători pot câștiga până la 80-100 de euro pezi, dar cei mai lenți pot primi doar aproximativ 20 de euro.

Caporalii își extrag puterea lor (și profitul) din segregarea forței de muncă și lipsa „competitorilor”: spre deosebire de alte zone din Italia și Europa, intervențiile guvernamentale, precum ar fi cotele de muncă sezoniere, centrele de locuri de muncă publice sau intermediarii privați „formali” (cooperative, agenții de muncă temporară) au un impact redus aici. Criza economică a intensificat concurența între lucrătorii din diferite țări și cu diferite statute juridice, fapt care face, de asemenea, dificilă organizarea unor forme colective de acțiune.

Lucrătorii au strategii diferite pentru a face față condițiilor de muncă precare, controlului despotice asupra forței de muncă și salariilor mici. Resursa cea mai profitabilă a românilor și bulgarilor este mobilitatea lor: pentru că ei au libertate de mișcare în Europa, pot merge înainte și înapoi din Europa de Est - unde costul vieții și salariile sunt în continuare mai mici decât în Europa de Vest - și se pot deplasa în altă parte să caute altă muncă. În schimb, statutul juridic mai precar al migranților africani creează multe provocări, printre care și conflictele la locul de muncă, conflictele „etnice” (cum ar fi „revolta Rosarno” din Calabria, ianuarie 2010) și conflictele sindicale (cum ar fi greva lucrătorilor agricoli străini din Nardò, Puglia, din 2011).

În 2014 toate aceste conflicte, împreună cu campaniile conduse de mass-media din Europa, ONG-uri, rețelele de militanți și asociațiile de susținere a migranților au determinat administrațiile regionale din Puglia și Basilicata să promită cazarea lucrătorilor agricoli în centre de primire, să încurajeze companiile să angajeze lucrători agricoli prin centre de locuri de muncă publice și să creeze branduri noi, „etice” pentru tomatele prelucrate și alte produse agricole. În timpul recoltei de tomate din 2014, aceste intervenții au eșuat: încă o dată, fermierii au preferat să angajeze lucrătorii agricoli prin intermediul caporalilor și foarte puțini dintre muncitorii sezonieri au vrut să fie „găzduiți” în centrele de primire de teama pierderii locurilor de muncă garantate de caporalii din ghetouri. ■

Direcționați toată corespondența către Domenico Perrotta <domenico.perrotta@unibg.it>

> Greva împotriva cooperativelor

Migranții deschid calea

de **Devi Sacchetto**, Universitatea din Padova, Italia

Despre greva împotriva cooperativelor și împotriva legii Bossi Fini, ce criminalizează lucrătorii fără acte.

Comisia Națională Italiană pentru Greve monitorizează și controlează dreptul la grevă și protejează consumatorii împotriva grevelor în așazisele servicii publice – transportul de bază, facilitățile de sănătate vitale, urgențele locale și naționale. În 2013, ca urmare a grevelor din sectorul logistic, Comisia a decis că laptele este o necesitate de bază; drept urmare, întreruperea transportului oricărei mărci de lapte – indiferent de multitudinea mărcilor disponibile – este considerată o întrerupere a unui serviciu public de bază. În momentul în care câteva sute de muncitori migranți angajați ai unei cooperative subcontractate firmei Granarolo Logistics, o companie italiană de alimente cu sediul în Bologna, au intrat în grevă, Comisia le-a respins acțiunea. Cu toate

acestea, multe mărci de lapte sunt disponibile în orice supermarket italian; laptele poate fi o nevoie de bază, dar este greu de caracterizat marca Granarolo ca fiind indispensabilă.

Cooperativele italiene au fost create ca o formă de autoapărare la sfârșitul secolului al nouăsprezecelea de către muncitorii care sperau să evite cele mai grave forme de exploatare și emigrație din Italia. Până la începutul anilor 1920, sistemul cooperativ a fost atât de solid ancorat, în special în nordul și centrul Italiei, încât nici regimul fascist nu a îndrăznit să-l distrugă. Totuși, în ultimele decenii, cooperativele s-au dezvoltat, iar participarea lor la noi activități s-a extins pe măsură ce au început să fie utile ca subcontractori pentru firmele mari. Cooperativele au răspuns din ce în

ce mai activ la cererile companiilor care subcontractau mare parte din operațiunile lor.

Odată cu această schimbare, condițiile de lucru în cadrul cooperativelor – atât pentru lucrătorii parteneri, cât și pentru cei neparteneri – s-au înrăutățit, în timp ce democrația cooperatistă și participarea în rândul partenerilor și comitetele directoare ale cooperativelor s-au deteriorat. Segmentarea pieței forței de muncă pe criterii etnice este, de multe ori, primul pas spre dezintegrarea solidarității în cadrul oricărei cooperative. În 2011, forța de muncă a celor 43.000 de cooperative din Italia se ridica la aproximativ 1.3 milioane de oameni, aproape 7.2% dintre persoanele remunerate ale țării. Cifra de afaceri anuală a acestor cooperative s-a ridicat la 140 de miliarde de euro sau 7% din PIB-ul

Italiai. Cooperativele sunt importante pentru logistică, comerț en detail pe scară largă, construcții, personal auxiliar și servicii ale întreprinderilor. În sectorul logistic, aproape un sfert din totalul forței de muncă este angajat de către cooperative, care îndeplinesc funcția de subcontractori ai întreprinderilor naționale și multinaționale. În sectorul logistic, unele cooperative joacă rolul de agenți autorizați pentru forța de muncă temporară legală.

Multe companii externalizează din ce în ce mai multe segmente ale procesului lor de producție către cooperative pentru a reduce costurile și a crește competitivitatea – iar cooperativele au din ce în ce mai puțin spațiu pentru a apăra drepturile egale chiar și între parteneri, ca să nu mai menționăm nepartenarii. În zone vaste ale nordului Italiei, instituțiile publice locale, cooperativele și sindicatele sunt strâns legate, adoptând poziții politice similare, dacă nu chiar suprapuse, menite să mențină „armonia socială” și să sprijine interesele industriale locale. Cooperativele catolice și cele foste comuniste se regăsesc acum grupate în aceeași asociație, „L'alleanza delle cooperative italiane” (Alianța cooperativelor italiene), care include peste 90% dintre cooperativele italiene. Toate acestea trebuie să se supună imperativelor eficienței. Legacoop, fostă comunistă și cea mai importantă Confederație a „Alianței”, deține, de asemenea, una dintre cele mai mari agenții de muncă temporară din Italia, *Obiettivo Lavoro*.

Campania hamalilor din cooperativele ce lucrează pentru Granarolo Logistics este doar una dintr-o serie de proteste și greve care au afectat aprovizionările și comunicațiile din nordul Italiei în perioada 2011-2014. Mulți dintre ei migranți din Nordul Africii, în ultimii zece ani au fost angajați în număr mare de co-

operative subcontractate. În unele cazuri, migranții protestatari au fost concediați; ei riscă să-și piardă dreptul de rezidență în Italia și, astfel, să devină în mod automat străini fără forme legale.

Cel mai semnificativ protest a început la Piacenza, nu departe de Milano, în vara anului 2011, când muncitorii, în mare parte migranți, ce lucrau în cooperativa subcontractată unei mari companii de transport au refuzat să mai muncească pentru a solicita creșteri salariale, denunțând munca solicitantă și lipsa drepturilor. Sindicatele italiene oficiale i-au ținut pe greviști în așteptare. Cu toate acestea, greva de la această cooperativă subcontractată și-a atins scopul: muncitorii au câștigat un contract național, creșteri salariale, zile de odihnă și concedii medicale plătite, un succes care a inspirat acțiunile colective ulterioare.

Cea mai importantă campanie a avut loc în 2012 la un depozit Ikea din Piacenza. Muncitorii cooperativei, majoritatea din Nordul Africii, au solicitat salarii mai bune, un ritm al muncii mai scăzut și un contract de muncă permanent. Lucrătorii au intrat în grevă, așezându-se în fața depozitului Ikea. Au fost chemați polițiștii, care au bătut muncitorii și au dispersat acțiunea de protest. După câteva luni de acțiuni colective și proteste în fața centrelor comerciale Ikea din mall-urile de pe tot cuprinsul Italiei, muncitorii au reșit să obțină condiții de muncă mai bune. Exemplul lor s-a răspândit imediat și la alte magazine Ikea. Această mișcare a fost marcată de încetări ale activității, acțiuni de protest și demonstrații vizibile în multe noduri de transport din zona industrială a Italiei, printre care Piacenza, Bologna, Padova, Verona. Studenții universităților, tinerii muncitori sezonieri și militanții aparținând centrelor sociale de stânga au ajutat lucrătorii în perioada aces-

tor greve și demonstrații, protestând în special împotriva folosirii cooperativelor ca sursă de muncă temporară ieftină. Cu toate acestea, succesul acestei campanii a izvorât în mare parte din sprijinul de pe canalele de comunicare din rândul comunității de nord-africani și din inspirația oferită de demonstrațiile de amploare din cadrul Primăverii Arabe.

Mulți lucrători migranți erau cât se poate de familiarizați cu ciclurile de producție în cooperativele subcontractate și erau, așadar, în măsură să minimizeze pierderile salariale și să maximizeze, în același timp, pierderile economice pentru companii. Mai mult, ei lucrau îndeaproape cu mare parte din sindicaliști și activiști. Însă mulți dintre muncitorii migranți caută noi modalități de organizare: ei percep sindicatele tradiționale ca fiind angajate în menținerea status-quo-ului, permițând totodată managerilor să externalizeze operațiunile. Deloc surprinzător, muncitorii vor să scape de sistemul de subcontractare al cooperativelor deoarece consideră că „este mai bine să înfrunte compania în mod direct.”

Totuși, aceste evenimente nu par să fi dus la o reflecție în cadrul mișcărilor cooperativelor italiene în ansamblu, în ciuda convingerii generale în rândul activiștilor că subcontractarea are puțin de-a face cu cooperativele tradiționale. Pe scurt, mișcarea cooperativă din Italia a divagat considerabil de la scopurile și idealurile inițiale. Muncitorii migranți reamintesc tuturor de această divergență – și pe 16 octombrie 2014 o altă grevă generală a muncitorilor din sectorul logistic a avut un succes real. ■

Direcționați corespondența către Devi Sacchetto
<devi.sacchetto@unipd.it>

> Tinerii italieni Cum se descurcă în contextul crizei economice

de **Luisa M. Leonini**, Universitatea din Milano, Italia

Michael, un tânăr de 22 de ani, lucrează de peste un an într-o foarte cunoscută vinărie, dintr-o zonă acum la modă a Milanului. Este angajat ca ospătar cu contract pe perioadă determinată și a găsit acest loc de muncă prin intermediul legăturilor sociale: tatăl său este funcționar la un magazin din aceeași zonă. Deși treaba lui principală este de a „pregăti aperitive”, Michael simte că „evoluează” și devine expert și bun cunoscător în domeniul său. În mod special, Michael și-a exprimat aprecierea pentru angajatorul său, care îl învață lucrurile de bază pentru a deveni somelier – ospătar specializat în vinuri. Din punctul de vedere al lui Michael, acest loc de muncă este primul pas pentru participarea la un curs profesional pentru a obține calificarea oficială de somelier. În ansamblu, Michael este mulțumit de locul său de muncă, pentru că îi permite să economisească bani în fiecare lună și să se gândească să-și poarte propria afacere într-o bună zi.

În timpul interviului, Michael a fost întrebat ce înseamnă, din punctul lui de vedere, să fii adult, iar răspunsul lui a fost următorul:

Michael: Să devin adult înseamnă, în primul rând, responsabilitate. Să fii responsabil. Pentru că oricine poate spune: „Sunt adult, am 21 de ani, am o mașină.” Dar asta nu înseamnă nimic! Nu ești adult atât timp cât nu știi foarte bine ce vrei să faci cu viața ta. Nu ești adult atât timp cât...nu știu cum să spun.... pentru mine maturitatea e legată de muncă, știi, muncă și responsabilitate, în cadrul familiei. Față de prietenii mei, de exemplu, cred că sunt mai matur.

Cercetător: Ce înțelegi prin matur?

Michael: Pentru mine, a fi matur înseamnă a fi adult....pentru că am grijă de familia mea, plătesc facturi, am grijă de copiii mici ai surorii mele, gătesc, fac curățenie în casă și muncesc! Puțini băieți de vârsta mea fac asta, să știi! Dar, cel mai important, am ambiții, pentru că îmi doresc să-mi pornesc propria afacere și încerc să fac tot ce se poate pentru a pune lucrurile în ordine și a atinge acest obiectiv.

Michael, la fel ca alți respondenți, definește maturitatea în termeni relaționali, ca fiind capacitatea de a avea grijă de ceilalți, de a accepta

responsabilitatea față de el însuși și față de familia sa. Această perspectivă a maturității este opusă frivolităților tinerilor în domeniul consumului și al activităților sociale. „Pachetul” tradițional care definește un adult respectabil include munca, familia, a fi părinte. Toate acestea au un rol foarte important din punctul de vedere al lui Michael. Această perspectivă narativă ciudată este întărită, în orice caz, de poziția ciudată pe care o are în familia sa: din cauza divorțului părinților și sarcinii timpurii a surorii sale, Michael se percepe ca membrul familiei cel mai capabil să contribuie la bunăstarea acesteia. Într-un cadru contextual care face relativ dificil pentru el să experimenteze frivolitățile tinereții, caracteristice vieților prietenilor săi - și din moment ce a putut să aibă un loc de muncă relativ bine plătit și stabil - Michael vede dificultățile vieții și eforturile impuse de rolul său în familie ca markeri valoroși ai maturității și masculinității.

Comparat cu majoritatea prietenilor săi, Michael ocupă o poziție relativ privilegiată pe piața muncii, în contextul crizei economice. Acest lucru îi permite să economisească bani și

„consumul este modul principal de a obține respect de sine și recunoaștere”

să-și imagineze un viitor în care economiile se pot transforma în capital economic și simbolic.

Un al doilea grup de subiecți vede maturitatea foarte diferit. În contrast cu părerea lui Michael, ei definesc maturitatea în termeni obținerii autonomiei în domeniul relaxării și consumului. Aceștia resping ideea economisirii și pun accent pe ideea că a deveni adult înseamnă să „supraviețuiești” fiecărei zile, să te descurci în condițiile incerte și precare de trăit și locuit. Deși discursurile lor se modifică, din moment ce și ei valorizează maturitatea percepută în mod tradițional, acest grup este dornic să sublinieze că a deveni adult înseamnă a conștientiza că „fiecare zi ar putea fi ultima”. La fel ca grupul precedent, acești tineri au un nivel educațional scăzut (adeseori cu un parcurs educațional marcat de întreruperi); în general, ei lucrează în sectoare economice care au fost mai mult afectate de consecințele negative ale recesiunii sau au ocupații ce solicită calificări minime, cum ar fi muncitori în construcții, oameni de serviciu, chelneri, gunoieri etc.,

toate fiind caracterizate de un nivel înalt de precaritate.

Ipoteza noastră, deși necesită investigație mai amplă, este că pentru acest grup începutul vieții de adult este definită în termenii posibilităților pe care le au.

Federico: Muncesc zece ore pe zi, cinci zile pe săptămână. Cu zece ore mai mult decât scrie în contractul meu. Și știi cât câștig? 600 de euro pe lună. Nu văd nicio perspectivă în sectorul coafatului, decât dacă îmi deschid propria afacere. În regulă, lucrez doar de un an aici, dar colega mea lucrează aici de 18 ani și câștigă 1300 de euro, și nu poți trăi dintr-o 1300 de euro!

Cercetător: Și ce faci cu banii pe care îi câștigi?

Federico: În primul rând, mi-am cumpărat o mașină! Apoi am cheltuit bani pe haine. Vezi ceva ce-ți place și cumperi, nu mă gândesc prea mult.... Muncesc din greu pentru a câștiga acel salariu mizerabil. Sunt banii mei, deci merg să-mi cumpăr ceva...

Cercetător: Reușești să economisești ceva?

Federico: Dacă reușesc să economisesc ceva, folosesc banii aceia pentru tatuaje, care sunt pasiunea mea. Sper să îmi fac un tatuaj pe tot brațul, dar știi, tatuajele costă bani [*râde*].

Pentru acest din urmă grup de tineri, consumul și satisfacerea plăcerilor sunt domenii de investiții, permițându-le să își dezvolte identități mature, în termeni individualiști, printr-un simț al competenței și al autonomiei crescute. Poate părea contradictoriu că salariile mici și perspectivele de muncă scăzute îi determină pe acești tineri să glorifice consumul și inabilitatea de a economisi. Însă, dată fiind aria de posibilități și constrângeri la care sunt expuși, poate consumul este spațiul major unde acești tineri adulți pot atinge respectul de sine și recunoașterea, unde pot experimenta sentimente „de adult”, cum ar fi independența și autonomia competentă. ■

Direcționați corespondența către Luisa Leonini
<luisa.leonini@unimi.it>

> Liber profesionist în Italia

de **Alessandro Gandini**, Universitatea din Milano, Italia, membru al Comitetului de Cercetare ISA în domeniul Sociologiei Grupurilor Profesionale (RC52)

În ultimele câteva decenii, ascensiunea industriilor creative și culturale a creat un mare număr de profesii în mare parte bazate pe media, adesea popularizate drept „clasă creativă”. Astăzi, această forță de muncă numeroasă a convers înșpre cariere independente, bazate pe proiecte uneori din cauza faptului că respectivilor indivizi le lipsesc alternativele, dar din ce în ce mai mult ca rezultat al unei alegeri personale, pentru că acești lucrători caută un echilibru între domeniul profesional și cel privat într-un mediu precar.

La Milano, activitățile liber profesioniste din domeniile cunoașterii și creației oferă un exemplu al ascensiunii forței de muncă centrate pe inovație și atractivitate demn de a fi înscris într-un manual. Un fapt important îl reprezintă dobândirea reputației, aceasta este esențială pentru succesul profesional. Jurnaliști, consultanți, experți în comunicare, realizatori video – în toate aceste profesii independente care se află la mijloc între precaritate și antreprenoriat – trebuie să se practice activități de auto-branding, pentru a izbuti în circuitul unei „economii bazate pe reputație”, necesară pentru a obține noi contracte și pentru a ocupa o poziție de frunte în domeniu.

Munca în comun în Turin pentru liber profesioniști dorindu-și o comunitate

Aceasta se întâmplă cel mai adesea prin acțiuni directe și printr-o activitate digitală pe social media care devine chiar din ce în ce mai importantă, pe măsură ce interacțiunile au loc din ce în ce mai mult la distanță. Dar acest efort de a stabili o reputație adesea duce la o „muncă extremă”, cu ore lungi și cu presiunea de a reuși, care reprezintă o provocare pentru presupunerile generale privind calitatea și satisfacția la locul de muncă în acest sector.

Expansiunea rapidă a profesiilor independente este evidentă în datele agregate privind ocuparea forței de muncă în Europa. Această muncă aduce satisfacții pentru aspirațiile în creștere de a avea o muncă independentă și auto-organizată pe de o parte, oferind, pe de altă parte, și motive legate de priceperea „tradițională” în gestionarea bugetului care îi explică popularitatea.

La mai mult de zece ani după difuzarea entuziastă ideii de „clasă creativă”, un deceniu de politici care pretind că promovează activitatea antreprenorială individuală a lucrătorilor „creatori” în industria cunoașterii a generat o piață de muncă compusă mai ales din profesioniști ce

>>

lucrează în activități pe bază de proiect sau au cariere independente, localizați cu precădere la oraș, aflați într-un echilibru fragil între o stare de precaritate și antreprenoriat individual. Milano este fără îndoială un exemplu paradigmatic al acestei evoluții.

> Activitățile liber profesionale din Milano

Liber profesioniștii intervievați pentru acest studiu sunt persoane din mediul urban care lucrează în domeniile cunoașterii și creației, cu vârste între 19 și 60 de ani, cu activități în domeniile comunicării, relațiilor publice, mass-media și design. Acești liber profesioniști – ce lucrează pe bază de contract și comision, la diferite niveluri – declară venituri medii anuale brute de circa 32 000 euro. Cu toate acestea, această medie ascunde o semnificativă polarizare în ce privește salariile: mai mult de jumătate din cei intervievați au câștigat cu mult sub 30 000 de euro pe an.

Activitățile liber profesionale sunt adeseori considerate în Milano ca o a doua cea mai bună opțiune, în continuare fiind preferate în largă măsură locurile de muncă dependente. O repondentă, o doamnă în vârstă de 40 de ani, consultant în relații publice, consideră că „activitățile liber profesionale” reprezintă o strategie pentru a plăti mai puțin angajații și sugerează că ceea ce pare „cool” la un astfel de post ascunde adesea condiții inegale de muncă. În mod similar, un jurnalist de 20 și ceva de ani din Milano spune despre activitățile liber profesionale din Milano că reprezintă „o stare din care trebuie să evadezi”.

Cu toate acestea, unii repondenți au descris activitățile independente ca oferind o mai mare libertate și posibilitatea de a-și organiza singuri propria muncă, ambele aspecte fiind considerate ca aducătoare de mari satisfacții în aceste profesii. O doamnă de vârstă medie, ce lucrează în domeniul comunicării, a spus că munca liber profesionistă înseamnă redobândirea timpului personal și totodată dobândirea sentimentului că poate menține un echilibru între viața privată și cea profesională.

> „Economia bazată pe reputație”

Activitățile liber profesionale denotă o dimensiune a „socializării”, presupunând ca o bună parte din muncă să reprezinte întreținerea relațiilor sociale prin viu grai, recomandări, referințe și, în ultimă instanță, prin reputația personală în cadrul rețelei profesionale. Reputația personală în rețeaua profesională pare a fi elementul determinant al succesului profesional în cariera unui liber profesionist. Importanța rețelelor evidențiază practicile de branding personal pentru a dezvolta profitabil imaginea de „auto-întreținere”.

O doamnă de 48 de ani, consultant, a spus, spre exemplu, că reputația sa în domeniu a fost decisivă atunci când a căutat să se „reinventeze”, după ce a trebuit să demisioneze din postul său anterior în plină criză. După demisie, a stabilit contacte și relații sociale cu cei pe care îi considera cei

mai relevanți și reținuți în domeniul ei profesional. Această „muncă de relaționare” i-a adus un prim comision, care prin rețeaua ei extinsă a dus la o sursă constantă de venit. O parte din angajamente a venit pe site-urile de social media, de vreme ce angajatorii i-au găsit pe LinkedIn profilul mereu actualizat, în combinație cu management profesional al propriului cont de Twitter. Rutinele de zi cu zi și sarcinile lucrătorilor independenți în economia cunoașterii sunt, astfel, foarte diferite de îndatoririle convenționale asociate locurilor de muncă „dependente”.

Cum aceste cariere de tip „portofoliu” și „fără granițe” sunt tot mai numeroase în industria cunoașterii, gradul în care lucrătorul independent este inclus în rețele sociale în care informația circulă în mod substanțial de la om la om devine crucial pentru șansele acestuia de a găsi de lucru. O imagine profesională în social media a devenit indispensabilă pentru o viață profesională de succes, de vreme ce dimensiunea digitală contribuie la practicile de construire de rețele și ajută la cultivarea unei reputații la distanță.

> Este co-activitatea un răspuns?

De vreme ce marile firme devin mai puțin implicate în angajarea de lucrători din domeniile creative, profesioniștii independenți și antreprenorii individuali trebuie să descopere noi modalități pentru construirea colectivă a relațiilor și pentru managementul capitalului social – relații care în schimb modelează șansele individuale de recrutare și angajare.

Totuși, astfel și munca acasă este în ascensiune. Deși unii din cei interviați consideră ca satisfăcătoare această situație, pentru mulți lucrători ea creează o dorință difuză de a ieși din rutinele alienante ale muncii acasă. Aici, vedem cum apar noi aranjamente organizaționale, precum cele puse în practică de un profesionist la început de carieră care explică decizia de a locui cu asociatul său într-un apartament care le este și casă, și sediu pentru tânăra lo afacere.

Noi agregări urbane par să apară în interiorul orașelor, răspunzând unora dintre aspectele problematice ale situației de profesionist independent. Cea mai proeminentă în acest sens este apariția spațiilor de co-activitate, care oferă lucrătorilor un mediu pus în comun în care pot închiria un birou și anumite facilități specifice unui birou, laolaltă cu faptul că se angajează în rețele sociale împreună cu alți profesioniști. Aliniindu-se altor mari areale metropolitane, Milano este martor al difuziunii unui număr mare spații de lucru în comun. Există diferite tipuri de astfel de spații: unele sunt locale și la scară mică, populate de indivizi care lucrează în publicitate și relații publice; altele implică actori la scară mare, care pun în aplicare modele de franciză ce promovează întreprinderea socială și inovația socială. În aceste spații comune de lucru, lucrătorii nu împărtășesc doar un spațiu, ci dezvoltă ceea ce numesc „o abordare open-source a muncii”, care stabilește relații comunitare. ■

Dirigează toată corespondența către Alessandro Gandini <alessandro.gandini@unimi.it>

> Nisipurile mișcătoare ale sectarismului în Liban

de **Rima Majed**, Universitatea Americană din Beirut, Liban

Protestatari în Liban marșând împotriva sectarismului sub stindardul "Laïque Pride" (mândrie laică), evocând secularismul și "Gay Pride."

"Lucrurile s-au schimbat drastic în Liban... Dușmanii de ieri au devenit aliații de azi și vice-versa... Această sciziune dintre suniți și šiiti este unul dintre lucrurile care s-au schimbat în mod evident... mai ales după asasinarea lui Rafic Hariri... Acest discurs era inexistent înainte... Tot ceea ce știam era că suntem musulmani și că luptăm împotriva agendei politice creștine... Astăzi, mai mulți creștini sunt aliații noștri și am ajuns să luptăm împotriva proiectului politic sunnit."

Hassan, un partizan šiit al partidului Amal¹

Deși în general sectarismul implică relații politice și sociale stabile, bazate pe principii rigide, în Liban, aceste relații s-au modificat în cursul unei perioade scurte de timp. Această rapidă reconfigurare a dihotomiilor sectare ridică câteva întrebări importante. Ce este sectarismul și cum este el înțeles în context libanez? Cum pot să se schimbe dihotomiile sectare atât de repede într-o țară în care sistemul politic se sprijină pe un echilibru rigid al puterii între diferitele grupuri?

Asasinarea fostului prim ministru Rafic Hariri pe 14 Februarie 2005 a generat un cutremur politic ce a condus la reconfigurarea faaliilor politice și sectare libaneze. Mai mult, a dat naștere celei mai ample demonstrații din

>>

istoria țării, divizând-o în două tabere: „coaliția 8 martie” ce reafirma alianța cu Siria și acuza Statele Unite și Israelul de uciderea lui Hariri; și „coaliția 14 martie” ce acuza direct regimul sirian pentru sprijinirea asasinilor. Inițial, evenimentele ce au urmat asasinării lui Hariri păreau confuze: cele două coaliții nou-intemeiate includeau partide care, cu doar câțiva ani în urmă, fuseseră dușmani feroce. Coaliția anti-siriană era compusă din numeroși membri, cei mai mulți fiind creștini, druzi și suniți; în timp ce contra-demonstrații pro sirieni erau în marea majoritate šiiti, ce se raliaseră Hezbollah-ului și partidului Amal, acestora alăturându-se un an mai târziu și mișcarea patriotică liberă (Free Patriotic Movement), ce îngloba numeroși creștini. Era prima oară după războiul civil din 1975-1990 când partidele politice creștine și musulmane din Liban se mobilizau pentru o cauză politică.

Deși la început atenția s-a concentrat pe reconcilierea celor două grupuri confesionale, conflictul separatist a fost reformulat ca sciziune între suniți și šiiti. În mai 2008, criza politică din țară a ieșit de sub control. Pe 7 mai, combatanții Hezbollah și aliații acestora s-au mobilizat pentru a ocupa capitala, Beirut. Violențele s-au răspândit cu repeziciune și în alte zone ale țării, cele mai brutale confruntări având loc în Tripoli și Chouf. Cu toate că multe facțiuni au fost implicate în aceste confruntări (druzi, creștini și partide pro Alawi), pe lângă câteva partide politice non-sectariene, precum partidul socialist naționalist sirian, valul de violențe a fost în general încadrat ca un conflict între suniți și šiiti.

Sectarismul și politica sunt două fețe ale aceleiași monede în Liban. Organizarea politică a societății, împreună cu orientările sectare clar trasate, precum și adoptarea democrației consociaționale ca bază a sistemului politic, au făcut ca identitățile politice și sectare să fie strâns legate. Mai mult, majoritatea partidelor politice sunt bazate pe comunități sectare bine definite, facilitând transformarea conflictelor politice în conflicte sectare. Cu toate acestea, amploarea dezacordului sectar depinde de atributele grupurilor aflate în conflict precum dimensiune, putere politică, capacitate economică sau putere militară.

Deși cele mai multe analize ale societății libaneze se axează pe sectarism, ele falimentează în ceea ce privește explicarea factorilor politici și economici ce alimentează sectarismul libanez. În timp ce toate identitățile sectare pot fi relevante din punct de vedere social, numai unele se remarcă pe plan politic. Cu alte cuvinte, ceea ce contează în înțelegerea dinamicii societății libaneze nu este sectarismul în sine, ci mai degrabă politizarea sectarismului.

Chiar la nivel individual, identitățile sectare depășesc afiliațiile religioase deoarece au conotații politice și sociale evidente. În context libanez, denumirea de „sunit” și „šiit” se referă nu numai la descendența religioasă a individului, ci mai ales la afilierea politică, apartenența socială și devotamentul față de comunitate. Identitățile sectare și politice sunt adesea folosite interșanjabil. Aceasta explică de ce identitatea creștină a încetat să mai fie relevantă din

punct de vedere politic în cadrul mai larg al discursului sectar din zilele noastre, deși rămâne relevantă din punct de vedere social. Divizarea comunității creștine după orientări politice, între coalițiile „8 martie” și „14 martie”, a afectat vizibilitatea ei în polarizarea politică a țării. Acest exemplu dovedește că granițele și conținutul clivajului social libanez se află într-o permanentă schimbare, iar identitățile sunt într-un proces constant de definire și redefinire, pe măsură ce frontierele politice se modifică – o recunoaștere ce răstoarnă abordarea inițială care considera sectarismul ca fiind înnăscut și imuabil.

Cu toate că asasinarea lui Hariri a constituit un punct de cotitură ce a reconfigurat relațiile sectare anterioare, cauzele profunde ale acestei schimbări constau în principal în modificarea variabilelor socio-economice și politice interne, ca și a schimbării geopoliticii în Orientul Mijlociu și a rolului forțelor externe precum Iran, Arabia Saudită, Siria, Israel și Statele Unite. Diminuarea relevanței neînțelegerilor istorice dintre „creștini” și „musulmani” în Liban și impunerea sciziunii dintre „suniți” și „šiiti” poate fi atribuită slăbirii puterii politice a „creștinilor” și afirmării politice a „šiților”.

Convenția Taef, ce a pus capăt războiului civil în 1990, a modificat constituția pentru a întări puterea politică a „suniților”, a crește puterea militară a „šiților” și a marginaliza „creștinii” prin diminuarea rolului președintelui republicii. Factorii socio-economici au contribuit de asemenea la reconfigurarea discursului sectar. Mobilitatea ascendentă a comunității šiite prin urbanizare și migrație a făcut din multe personalități šiite investitori cheie și actori importanți în economia libaneză. În mod similar, politicile de reconstrucție neo-liberale ale lui Hariri, de după războiul civil, au restructurat raporturile de clasă în Beirut, au condus la apariția unei noi clase a elitei economice, în detrimentul foștilor proprietari de teren și oameni de afaceri din Beirut (mai ales creștini și suniți). Împreună cu puterea politică garantată prin convenția Taef, comunitățile sunit și šiite din Liban au ieșit din războiul civil ca cele mai puternice două grupuri capabile să se înfrunte în lupta pentru putere.

Ca pretutindeni în lume, conflictul din Liban este în esență politic și economic; conflictul îmbracă diferite forme și cadre de manifestare atunci când se intersectează cu identitățile, dar această întâlnire nu îl face să devină în mod esențial un război al identităților. Recunoscând natura schimbătoare a sectarismului și analizând factorii structurali care îl fac mai mult sau mai puțin relevant din punct de vedere politic în anumite perioade de timp reprezintă un element cheie în studiul oricărei societăți fragmentate. O astfel de abordare este în mod evident necesară astăzi în analiza conflictelor din zona arabă și în contextul intensificării mișcărilor extremiste precum Statul Islamic din Irak și Siria. ■

Direcționați toată corespondența către Rima Majed <rima_majed@hotmail.com>

¹ Hassan este pseudonimul unuia dintre repondenți. El a participat în războiul civil din 1975-1990 și a ieșit din nou în stradă în episodul violent din mai 2008.

> Cultivarea „recoltei amare” în zona de război a Libanului

de **Munira Khayyat**, Universitatea Americană din Cairo, Egipt

*Pregătirea tutunului proaspăt recoltat pentru uscare se bazează aproape exclusiv pe munca domestică a femeilor, copiilor și, ocazional, a bătrânilor.
Foto de Munira Khayyat.*

Atâtea lupte violente se duc în lumea Arabă – în special în acel colț tulbure al Mediteranei de Est, unde războaiele din Siria și din Irak continuă să facă ravagii, radiind și în afară – încât este greu, dacă nu chiar imposibil, să observăm acele ritmuri și practici care continuă în mod prozaic, și pe care se bazează lupta zilnică pentru existență în aceste condiții adverse, dacă nu chiar imposibile. Unul dintre aceste cicluri de nădejde este recolta de tutun a anului, care deja îmbracă dealurile Libanului de Sud într-un verde intens, anunțând vara fierbinte. Lunile iunie, iulie și august sunt sezonul tutunului în înălțimile aride ale Libanului de Sud și așa au fost de sute de

ani. Recolta de tutun a susținut prin multe sezoane violente rezistenței locuitori ai acestor țărâmurii îndepărtate și inospitaliere.

Numit și „recolta amară”, tutunul este cultivat de gospodăriile din dealurile Libanului de Sud pentru monopolul de stat *Régie Libanaise de Tabacs et Tombacs*, cunoscut mai bine de cei care îl slujesc cu cerbie drept Regia. Da, tutunul este un produs detestabil, carcinogen, exploziv și care pretinde multă muncă; echipele de protecție a mediului și umanitariste umblă în sus și în jos prin dealurile Libanului trâmbițând despre recoltele de înlocuire cum ar fi cimbrul sau instalând infrastructuri emblematice și rapid abandonate ca și bazinele de

colectare a apei pentru forme „alternative” de agricultură. Dar locuitorii granițelor de sud ale Libanului nu vor să lase tutunul. Pentru ei, acesta este sinonim cu viața: venitul pe care îl asigură nu poate fi pierdut într-un context existențial atât de nesigur. Este un colac (amar) de salvare, care a trecut locuitorii acestei zone de graniță atât de hărțuite prin ani de conflict, invazii, ocupații, neglijență și aprigi violențe structurale.

În prezent, tutunul înflorește. De la data ultimului ciclu de război al Libanului de Sud (pe care localnicii îl numesc „Războiul din iulie”), tutunul a cunoscut o creștere fără precedent – cu toate că în ultimele ore ale acelei ofensive vicioase ce a durat o lună,

Aviația Israelită a aruncat milioane de bombe cu dispersie asupra sudului Libanului, într-un act de război împotriva pământului care înseamnă salvare și existență. Dar chiar și în urma acestei devastări, locuitorii din sudul Libanului s-au întors în forță să cultive o recoltă trainică.

În zilele noastre, plantațiile de tutun abundă în Sud, deșărădăcinând livezi străvechi de măslini și lămâi și înlocuind culturile agricole de subzistență cu o dependență din ce în ce mai mare de produsele cumpărate („pentru că tutunul nu se poate mânca”). Pe pământul înșesat cu mine de teren, bombe cu dispersie, infrastructură militară și zone interzise, tutunul ia și locul șeptelului, care ar trebui pășunat printr-un teren din ce în ce mai militarizat. Sudul se bazează mai mult ca niciodată pe o recoltă și un produs care este din ce în ce mai marginalizat, ponegriț, restricționat și reglementat pe piața globală.

Tutunul este o plantă rezistentă, care prosperă în zone cu dealuri aride. De-a lungul scurtei sale vieți (în februarie – aprilie ca răsad, din mai până în august ca recoltă) se hrănește cu roua dimineții, fără a avea nevoie de irigare. Este chiar mai versatil ca și recoltă într-o zonă săracă, deoarece nu necesită niciun spațiu sau infrastructură adițională: locuințe construite (sau distruse) pe jumătate, grădini în față și în spate, terase din coastele dealurilor, parcele neregulate, uneori pietroase. Are o forță de muncă disponibilă: femeile, copiii și bătrânii din gospodăriile „satelor de pe front”, în timp ce bărbații apți lucrează în străinătate sau în orașele Libanului. Populația reziduală a acestor sate depopulate lucrează intens să producă o recoltă care asigură, an de an, cel puțin un venit suplimentar familiei.

Doar cei care posedă licențe - care sunt limitate la număr și foarte prețioase - pot cultiva sau vinde tutun. Înainte de activismul muncitoresc din anii 1960-70, licențele de tutun se aflau în mâna moșierilor atotputernici care dețineau cea mai mare parte a pământului. Fermierii mici din ziua

de azi sunt descendenții arendașilor care lucrau cândva pământul. Când în anii 1960 și 70 războaiele de gherilă din jurul graniței de sud a Libanului s-au intensificat, mulți moșieri s-au refugiat în orașe, țărani „lor”, care au rămas în urmă, au folosit banii trimiși acasă de către o rețea de emigranți din Africa, America Latină, Australia și din altă părți să cumpere bucățele de pământ, câștigând, până la urmă, și licențele de cultivare a tutunului. Mulți țărani au rămas locului, rezistând invaziilor, ocupației Israelite de 22 de ani a fâșiei de graniță, erei post-ocupație ce a urmat și războiului din 2006. În tot acest timp au cultivat tutun realizând un simulacru de control asupra producției de tutun prin smulgerea licențelor din mâna celor puternici.

Care este explicația succesului tutunului de-a lungul dealurilor Libanului de Sud? De ce este tutunul, o recoltă amară, prietenul de neclintit al săracilor uitați și asupriți?

Pe de o parte, este vorba despre ceea ce merge. Și de cine merge să muncească. Atât demografia și geografia, cât și ritmurile temporale și spațiale ale sudului Libanului creează un mediu în care producția de tutun prosperă - iar cu aceasta poate continua și viața într-un loc de altfel inospitalier. Pe de altă parte, succesul producerii de tutun este structurat și facilitat de către statul libanez, care obține un profit imens pe piața mondială de tutun pentru un pact prezentat ca și un contract social generos: statul plătește un preț fix (între 8 și 13 USD) producătorilor de tutun licențiați, indiferent de fluctuațiile prețului pe piețele globale.

Acest contract este și iubit, și urât de cei care produc tutun: venitul sigur îi înhamă la o industrie exploatativă și distructivă, dar în același timp extrem de profitabilă. Statul libanez prezintă „subsidierea tutunului” în termeni de grijă pastorală pentru cetățenii săi nevoiași, dar în același timp bagă cu multă bucurie în buzunare profiturile masive câștigate din comerțul global.

Despre tutunul libanez circulă două narațiuni. Una este centrată asupra vieții, muncii, și iubirii: mulți sudiști își atribuie succesele faptului că familiile lor au reușit să cultive tutun, folosind banii câștigați să îi trimită la școală. Cei care muncesc la recoltă - marea majoritate a acestora fiind femei - vorbesc cu mândrie despre îndemânarea lor în recoltarea, sortarea, înșirarea, uscarea și ambalarea recoltei de tutun. Pentru ele, tutunul lor este „cel mai bun de pe lume”.

O altă narațiune circulă din partea celor care cumpără recolta, oficialii de la *Régie*, care vorbesc în schimb despre calitate inegală, dubioasă chiar. Se plâng că trebuie să cumpere tutunul de la gospodăriile din sud - un produs în care nu se poate avea încredere, care trebuie re-sortat și re-ambalat, iar după aceea stocat în depozite pentru lungi perioade, în timp ce monopolul negociază cu companiile globale, care sunt obligate să cumpere un anumit procent al producției anuale a recoltei de tutun din Liban în schimbul unui procent similar pe piața libaneză de comercializare a tutunului. Unii sugerează că mult din tutunul cultivat cu atâta greutate în Liban este pur și simplu aruncat. Diferențele ascuțite dintre cele două narațiuni accentuează natura controversată a acestei recolte.

Indiferent de soarta sa finală și utilizarea controversată și din lipsa unor alternative la fel de sigure, cultivarea tutunului rămâne salvarea celor din sudul Libanului. „Satele de pe front” ale graniței libaneze se numără printre cei mai avizi cultivatori ai „recoltei amare”, pentru că prin și în munca lor la producerea unui bun care se vinde în mod consecvent la un preț stabil locuitorii satelor din Libanul de Sud își obțin o formă de stabilitate care favorizează o formă de viață marginal de succes într-un spațiu al luptei, distrugerii și violenței neconținute. ■

Diracționați toată corespondența către Munira Khayyat
<mk2275@columbia.edu>

> Creșterea presiunii auditului

Degradarea învățământului superior

de **John Holmwood**, Universitatea din Nottingham, UK, membru al Comitetului Executiv al ISA, 2014-2018

Mulți comentatori au sugerat că [“noul management public”](#) al serviciilor publice prin intermediul „auditului” se poate să își fi urmat cursul, și chiar că această abordare a fost înlocuită cu un interes față de [“valoarea publică”](#) (adică o preocupare față de maximizarea valorii unui serviciu pentru public). În Marea Britanie, acest lucru pare destul de lipsit de conținut, în măsura în care sunt interesate universitățile. [Reforme recente](#) au negat valoarea publică a universităților, abordându-le exclusiv din perspectiva contribuției lor la creșterea economică și investițiile în capitalul uman pentru a asigura creșterea economică, cu studenții văzuți drept „consumatori”. În acest context, utilizarea „auditului” pentru a modela universitățile, deschizându-le la procesele de piață și consolidând controlul managerial, rămâne primordială.

În Marea Britanie, cadrele universitare așteaptă în prezent rezultatele auditului cercetării („REF”) din 2014, previzionat în luna decembrie. REF funcționează pe baza unui ciclu de șase ani și determină o parte din veniturile unui departament (alte surse fiind taxele de școlarizare și cererile de granturi externe). Distribuția acestui venit depinde de punctajele atribuite publicațiilor evaluate de către un consiliu academic de evaluatori. Punctajele sunt anonimizate și agregate, iar unitatea depunătoare este notată pentru mediul de cercetare și pentru orice impact extern, non-academic al contribuției sale la cercetare.

REF consumă foarte mult timp pentru departamente și presupune costuri considerabile pentru instituțiile care gestionează procesul. Procesul a fost, de asemenea, criticat pentru modul în care se încurajează cercetarea „sigură”, care ar putea fi judecată pozitiv de comisii, determină jocul între instituții și reduce relațiile colegiale prin îndemnarea universităților la centralizarea managementului cercetării.

Până în prezent, nu a existat nicio legătură directă în-

tre macro-managementul global al strategiilor și obiectivelor universitare de cercetare și micro-managementul mediului academic individual, deoarece hotărârile comisiilor sunt supuse Legii Secretelor Oficiale, astfel încât acestea rămân anonime. Acest lucru, însă, este pe cale să se schimbe. Organismul responsabil pentru REF, Consiliul pentru Finanțarea Învățământului Superior din Anglia (HEFCE - Higher Education Funding Council for England), realizează acum o [consultare cu privire la “metricizarea” REF](#).

Această propunere a fost analizată și respinsă înainte de exercițiul bugetar din 2001, dar a revenit acum - nu pentru că dificultățile metodologice în utilizarea datelor bibliometrice ([inclusiv diferențele de citare proprii fiecărui domeniu](#)) au fost depășite, ci pentru că marea inflație de date disponibile până acum a făcut ca acest exercițiu să merite să fie încercat.

“Metricizarea” REF este un proiect „Big Data”, fiecare membru al comunității academice contribuind cu intrări de date prin publicarea și citarea publicațiilor disponibile pentru căutări on-line. Mai mult decât atât, sistemul actual este atât de costisitor încât companiile private - de exemplu, Thomson Reuters - se pot oferi să furnizeze date metrice, la un preț mai mic. Evaluarea profesională realizată de un consiliu de evaluare ar fi apoi înlocuită de evaluări „externalizate” - versiunea neoliberală de libertate academică supusă unei cvasi-piețe. Într-adevăr, cadre universitare din Regatul Unit au participat ca și complici la REF ca o „coproducție”, dar metricizarea REF ar permite să fie singura producție a managementului, împreună cu o companie de „Big Data” contractată.

David Eastwood (un membru al [Browne Review](#), care a recomandat înlocuirea finanțării publice a învățământului superior cu taxele, susținător al proiectului neoliberal al unei piețe globale în învățământul superior), a sugerat că

>>

„Big data oferă acum un moment prielnic vânzării”

[metricizarea ar putea fi utilizată în continuare, ca mijloc de internaționalizare.](#) În timp ce internaționalizarea REF prin comisiile de evaluare ar fi greoaie, costisitoare și ar putea provoca un răspuns ostil din partea mediului academic din afara Regatului Unit, Eastwood sugerează că Marea Britanie ar putea beneficia de renumele internațional al REF - ceva mult mai probabil să fie acceptat de conducerea universităților și miniștrii de învățământ, decât de academicieni. Organismelor de finanțare și factorilor decizionali din afara Regatului Unit li se va solicita să colaboreze în acest proiect și, desigur, aceștia vor face probabil obiectul lobby-ului companiilor private.

Toate acestea au avut loc fără dezbateri publice, nici între membrii mediului academic, nici la nivelul publicului larg cu un interes în viitorul educației democratice. Libertatea academică nu poate fi la fel ca libertatea democratică, dar aceasta din urmă este asigurată de prima.

REF supune deja cercetarea academică la modelarea birocratică de către conducerea care dorește să maximizeze finanțarea, dar metricizarea sa îi va permite să devină un instrument al micro-managementului. Înșuși faptul că măsurarea bazată pe REF operează pe baza datelor publice, înseamnă că membrii comunității academice ar putea fi „urmăriți” utilizând aceleași date (ceva ce nu este posibil în versiunea curentă). Orice companie care se oferă să furnizeze un serviciu în legătură cu agregarea datelor în scopuri de clasare a departamentelor (la nivel național și internațional), ar putea oferi, de asemenea, același serviciu în deciziile de angajare pentru departamentele individuale. Într-adevăr, bibliometria a fost elaborată inițial la începutul anilor 1970 exact cu acest scop și „Big data” oferă acum un „moment prielnic vânzării” (versiunea neoliberală a „momentului prielnic predării”).

O ilustrare a acestui micro-management este evidentă în acțiunile recente ale unei universități engleze - să o numim Russellton, pentru a indica calitatea sa de membru al grupului Russell de universități autoproclamate de „elită”. Aceasta a introdus primul model de volum de muncă bazat pe ore pentru a înregistra timpul petrecut pe diferite

sarcini academice și îl face disponibil pentru un control al managementului central, [despre care am scris în altă parte](#). Acum a introdus o strategie de cercetare pe baza valorilor, cu trei aspecte: „obiective”, „ținte” și „mecanisme”. Iată un extras din acest document important (relevant având în vedere insuficiența viziunii sale):

- **Obiectivul 2:** Creșterea numărului și proporției rezultatelor de înaltă calitate obținute de cercetătorii din Universitatea Russellton;
- **Ținta 2.1:** Obținerea și menținerea unei medii REF peste media actuală a Grupului Russell de 2,71 (noi repere urmează să fie stabilite la următorul REF2014);
- **Ținta 2.2:** Creșterea calității portofoliului de cercetare al universității, măsurată prin indexul de impact în domeniu ponderat pe trei ani, cu 20 la sută până în 2020 (1,68 în 2013);
- **Ținta 2.3:** Dublarea proporției de publicații în top 10% cele mai citate rezultate într-o perioadă de trei ani (21% în 2013);
- **Ținta 2.4:** Creșterea proporției de publicații internaționale co-autorate la peste 55% într-o perioadă de trei ani (40% în 2013);
- **Ținta 2.5:** Creșterea numărului de citări instituționale într-o perioadă de trei ani până la 30%, cu contribuții din toate disciplinele academice (62.413 în 2013) [...]
- **Mecanismul 2.5:** Incorporarea utilizării accesului liber, citatelor, indicilor-h și bibliometriei în abordarea generală de promovare a cadrelor didactice excelente, pentru evaluarea productivității și calității echipelor de cercetare, în cazul în care activitatea de colaborare și coautorat a echipei pot fi comparate.”

Astfel, presiunea auditului reduce fondul de viață academică la „momente măsurabile”, cu o libertate academică subordonată judecăților de valoare bazate pe piață. Acesta este lucrul pe care HEFCE vrea să îl aducă unei universități din apropierea dumneavoastră prin internaționalizarea auditului ei. ■

Direcționați toată corespondența către John Holmwood <jholmwood@ias.edu>

> Țiganiile invizibili ai Egiptului

de Alexandra Parrs, American University in Cairo, Egypt

30

| Doma din Egipt – prezenți și totuși invizibili. Ilustrații de Arbu.

Pentru mulți egipteni este o surpriză faptul că cuvântul “gypsy” își are originea în cuvântul “egiptean”: o neînțelegere medievală legată de misterioșii călători în Egipt. Continuă și azi să îi uimească pe egipteni faptul că există țigani (gypsies) egipteni – sau, cel puțin, că există grupuri de indivizi care sunt uneori identificați ca țigani (gypsies) orientali, sau doma, adeseori văzuți ca posedând psihicul și puterile magice atribuite curent rromilor europeni, și care au trecut prin experiențe similare de marginalizare și de atribuire a unui statut de paria.

Țiganilor (gypsies) orientali li se spune doma; diferite subgrupuri sunt identificate în Siria, Turcia, Israel și Egipt. Totuși, în timp ce domii și rromii au fost în mod dramatic stigmatizați în cea mai mare parte a Europei și în unele țări

din Orientul Mijlociu, domii în Egipt nu sunt recunoscuți oficial, în parte din cauza faptului că religia este principalul criteriu de identificare în Egipt. În Egipt, cardul național de identitate, care indică religia posesorului, oferă posibilitatea de a alege între trei religii: Creștinism, Islam și Iudaism. Până foarte recent, cei care aveau o religie diferită de cele trei religii oficiale pur și simplu nu aveau acces la cardul național de identitate. De vreme ce religia este markerul oficial, alți markeri, precum etnia, nu sunt folosiți; grupuri a căror identitate ar putea fi definită în termeni etnici – Beduinii, Nubienii și, desigur, domii – sunt ignorați social.

În lipsa unei categorizări bazate pe identitate sau a reprezentării statistice, este aproape imposibil să se estimeze mărimea populației doma din Egipt. Principalii

>>

furnizori de date sunt organizațiile evanghelice, care estimează că grupul include între unul și două milioane de persoane, majoritatea musulmane. Populația doma din Egipt e împărțită în diferite subgrupuri sau triburi, concept care este și acesta mai semnificativ în contextul Orientului Mijlociu. Printre numele triburilor se află *Ghagar*, *Nawar*, *Halebi* – cuvinte care în arabă sunt ofensatoare. Organizațiile evanghelice sugerează că Ghagar, care înseamnă « vagabond », ar fi cel mai mare grup de domi egipteni.

De vreme ce domii nu există oficial, nu a existat nicio încercare de a-i eradica sau de a-i asimila. În Europa, integrarea forțată și marginalizarea par a fi singurele rezultate pentru grupurile de rromi, al căror nomadism a fost adeseori privit ca o sfidare sau ca o afinitate față de credințe și apartenențe adverse. În Egipt, din contră, nomadismul a fost istoric vorbind un aspect integrat al societății egiptene, chiar dacă nomazii au fost considerați drept anacronici de-a lungul secolului XX; în plus, nomadismul în Orientul Mijlociu a fost de cele mai multe ori asociat cu beduinii și cu păstorii nomazi, nu cu țiganii (gypsies).

Statul egiptean, deci, pare orb la existența țiganilor, dar aceștia sunt, totuși, prezenți în reprezentările colective și în imaginarul colectiv? Regretatul Nabil Sobhi Hanna a condus o cercetare etnografică acum circa 50 de ani în rândul comunităților semi-nomade Ghagar în zona Sett Ghiranaha, în regiunea Deltei Nilului. Populația Ghagar pe care el a descris-o trăia de multe ori la marginea sateilor, și avea ocupații specifice: vânzători de cai și măgari, fierari și comedianți. Mai recent, mulți s-au stabilit în vecinătatea orașului Cairo, în Sayida Zeinab sau în infamul Oraș al Morții, unde prelucrează metale, cositor, sunt fierari, vânzători de lână, frizeri, șelari, muzicieni și dansatori, sau sunt prinși în micul comerț ambulant. Uneori cerșesc, asemenea multor altor orașeni săraci. Vecinii lor în Orașul Morții sunt Zabaleenii, copti ortodocși adeseori culegători de gunoaie. În vreme ce majoritatea populației doma este sedentară, activitățile lor contemporane sunt încă legate de mobilitatea de scurtă durată: au joburi pe termen scurt, ocupă case închiriate, se mută de colo-colo într-o anumită zonă. În continuare par să își ducă existența la marginile societății egiptene.

În timp ce majoritatea egiptenilor nu e conștientă de existența țiganilor, gândindu-se totuși mai atent, mulți admit că într-adevăr există țigani în Egipt, menționând că au întâlnit femei ghicitoare, drumeți prin zonele rurale, hoți sau comedianți la festivalurile religioase. Deși domii nu sunt cu totul identificați, par să existe la marginea subconștientului populației, și se pot cu ușurință materializa în contexte specifice și pe fragmente.

Figura țiganului este deseori mai prezentă la sat : ei pot face parte din alt trib din complexul sistem rural. Țiganii sunt cunoscuți într-un mod fragmentat pentru contribuția la muzica egipteană sau prin *Ghawazee*, dansatoarele din buric din tribul Nawar, cunoscute pentru frumusețea lor

seducătoare. *Ghawazee* erau dansatoare în Harem, alungate din Cairo în secolul XIX – personaje mai târziu romanțate în filmele de succes ale anilor 50, precum *Tamr Hindi*, în care un tânăr bogat se îndrăgostește de o *Ghawazee* și încearcă să facă din ea o persoană respectabilă. Eșuează, iar fata rămâne unde îi e locul. Anumite granițe sunt imposibil de trecut.

Țiganii sunt și comedianți în timpul Mulid-ului – un amestec de pelegrinaj, carnaval și ceremonie islamică mistică. În Egipt, Mulid-ul nu se limitează doar la ziua de naștere a Profetului (*Moulids en Nabi*), ci se poate raporta și la celebrarea unor sfinți Sufi locali, adeseori atrăgând atenția autorităților egiptene pentru că Mulid-ul este aprobat de autoritățile Shia sau Sufi dar nu și de cele Sunnite, care formează majoritatea. În ciuda dezaprobării oficiale, aceste ceremonii sunt practicate la scară largă; sunt similare carnavalurilor creștine, momente de anarhie și libertinaj, în care normele obișnuite pot fi încălcate: segregarea de gen este abandonată, tabuurile sexuale sunt uitate, lumea dansează într-o stare de isterie generală. Populația doma este foarte prezentă la Mulid, fapt care nu surprinde pe nimeni, dată fiind asocierea lor cu distracția și artele imorale. Femeile dansează și cântă. Femeile doma fac lucruri pe care doamnele respectabile nu le fac, acest tip de rol de mijloc ținându-le în categoria simmeliană a străinului.

Deci, cine sunt țiganii din Egipt? Nerecunoscuți oficial, sunt cunoscuți de populație ca nomazi și vânzători de cai în zona rurală a Egiptului, sau comedianți, dansatori la Mulid și Ghawazee, ghicitoare și cerșetori în zonele mai urbane. Una peste alta, sunt membri ai comunităților egiptene mai sărace, mai marginalizate și ignorate. Așa cum sugera Edward Said, Orientul a fost modelat de Orientaliștii Europene în secolul XIX, țiganii au fost văzuți ca diferiți și construiți ca acei alți exotici (orientali) între granițele europene. În mod ironic, țiganii egipteni au fost și ei orientalizați: caracteristicile care le sunt atribuite sunt similare celor asociate Orientului, sau țiganilor în interiorul Europei. Trihotomia pericol-repulsie-atracție, care este asociată bărbaților arabi (fanatici periculoși, etc.) sau femeilor (creaturi senzuale ale Haremului etc.) este asociată și cu țiganii. Bărbații sunt nereserioși și hoți, femeile misterioase, periculoase (ghicitoare, aruncătoare de blesteme) și tentante, dansatoare din buric, *Ghawazee* și prostituate.

Studierea populației doma în Egipt este deosebit de fascinantă datorită întrebărilor pe care existența lor le ridică: există practici țigănești transnaționale și identități care cuprind granițe și state-națiuni? Cum se construiesc aceste practici și identități și ce funcție au? Sunt Doma/Rroma niște paria eterni? Sunt ei o eternă amenințare pentru identitatea națională? Și cum se descurcă o țară precum Egiptul cu astfel de minorități, deopotrivă religioase și non-religioase? ■

Direct all correspondence to Alexandra Parrs <aparrs@aucegypt.edu>

> Cuplurile binaționale

privite cu suspiciune în Franța

de **Manuela Salcedo**, Școala de Studii Înalte în Științe Sociale (EHESS), Paris, Franța
și **Laura Odasso**, Universitatea Liberă din Bruxelles, Belgia și membru al
Comitetului de Cercetare în Biografie și Societate al ISA (RC38)

Protestând împotriva abuzurilor statului orientate către cuplurile binaționale în Bobigny, Paris.

Foto de Fabrice Gaboriau.

“A fost o nebunie! Guvernul francez dă ordine autorităților și Consulatelor marocane să evite abuzurile, dar există cupluri serioase ca noi, care plătesc prețul politicilor foarte diferite din Franța [...] Apoi urmează umilințele.”¹

esari) și migrația „impusă” (*immigration subie*, adică familiile de migranți și solicitanții de azil). Migranții care vin să se alăture partenerilor sau pentru a stabili familii sunt considerate o „impunere” – în ciuda faptului că migrația familiei este, în teorie, protejată prin Constituție și convenții internaționale. În discursul public, migrația familiei îmbină paternalismul național și construcția de limite. În realitate, tratamentul RTT depinde de țara lor de origine, religie, sex și orientare sexuală: migranții din anumite țări post-coloniale, cum ar fi Maroc sau Algeria, se confruntă cu mai multe restricții decât altele, din cauza prezenței lor deja semnificative în Franța; temerile legate de o „invație musulmană” percepută și amalgamul între „arab” și „musulman” afectează viața de zi cu zi a cuplurilor.

În mod paradoxal, implementarea legislativă afectează, de asemenea, cetățenii francezi care se căsătoresc sau formează uniuni civile cu RTT. Stigmatizarea afectează astfel atât RTT, cât și partenerii lor europeni, care devin „străini” în propria lor societate, suspecți că amenință identitatea națională din cauza alegerii unui partener străin.

> Restricționarea migrației

În Franța există contradicții profunde între lege și practică. Restricționarea migrației familiei a fost o prioritate

În ultimul deceniu, drepturile cuplurilor binaționale care unesc un cetățean al Uniunii Europene și un resortisant al unei țări terțe (RTT) au fost erodate profund. În calitate de rezidenți, dar nu cetățeni, RTT au dreptul la un număr limitat de drepturi și situația lor a devenit tot mai precară. În Franța, de exemplu, guvernul folosește mijloace administrative și practici invazive pentru a interfera cu viața intimă a cuplurilor binaționale, atât cele de același sex, cât și cele heterosexuale. Mai mult decât atât, autoritățile franceze par să protejeze mai mult anumite naționalități și tipuri de familie decât altele.

Prin interviuri cu cupluri, etnografie multi-situată și observație participativă a organizațiilor de apărare a familiilor binaționale și drepturilor migranților, cum ar fi Interzicerea Publică a Cuplurilor și Asociația pentru Recunoașterea Drepturilor Homosexuale și Transgender pentru Imigranți și Rezidenți, explorăm reformele juridice, un context politic aflat în schimbare, precum și atitudinile funcționarilor responsabili cu practici administrative care afectează cuplurile binaționale în Franța de azi.

În Franța, politicile de imigrare disting între migrație „selectată” (*immigration choisie*, adică migranții cu înaltă calificare și lucrătorii nec-

legală din 2003, când cinci legi succesive au îngreunat viața de zi cu zi a cuplurilor binaționale. În 2006, două legi, „Sarkozy II” și „legea Clément” au avut scopul de a identifica căsătoriile false.

„Căsătoria a evoluat foarte mult în ultimii ani, devenind o problemă majoră de migrație [...]. Numărul uniunilor frauduloase care sunt rupte de către primari și agenții consulari diplomatici nu se oprește din a crește (P. Clement, Discursul Adunării Naționale, 22.03.2006)”

Ofițerul de stare civilă este obligat să intervieveză viitorii soți împreună „sau, dacă este necesar, separat”. Un ofițer care suspectează fraudă poate refuza să autorizeze nunta, cerând o anchetă penală. În practică, începând cu anul 2004, orice soț/soție care nu are un permis de ședere francez regulat trebuie să furnizeze informații suplimentare. Chiar și după căsătorie, cuplurile trebuie să demonstreze stabilitatea relației lor și, la fiecare programare pentru reînnoirea permisului de ședere a soțului/soției RTT, soțul/soția francez/ă trebuie să meargă la Prefectură pentru a furniza facturi sau documente comune care să certifice viața comună de familie.

În 2009, discursurile politice descriau căsătoriile binaționale ca „prima sursă de imigrație”, uneori accentuând temerile legate de o nouă categorie de căsătorie, „căsătoria de conveniență ascunsă” sau „căsătoria gri” (*mariage gris*) – în care unul dintre parteneri este înșelat de un partener străin care urmărește doar rezidența franceză – în contrast cu căsătoria de conveniență numită de obicei „căsătorie albă” (*mariage blanc*), adică o căsătorie oficială în care partenerul francez este pe deplin conștient de intențiile reale ale partenerului, ajutându-l/o să păcălească autoritățile. Din cele 278,600 de căsătorii care au avut loc în Franța în 2004, 5272 au fost trimise de către ofițerii de stare civilă către poliție (1,9%); dintre acestea, 737 au fost considerate nevalabile,

incluzându-le pe cele 444 care au fost considerate căsătorii de conveniență. În cele din urmă, doar patru persoane au fost condamnate pentru căsătorie de conveniență.

Pentru a obține cetățenia, legea cere ca RTT să demonstreze „asimilarea în comunitatea franceză” (test de limbă, cunoașterea drepturilor și îndatoririlor cetățenilor francezi, etc.). Căsătoria în sine nu oferă acces automat la cetățenia franceză: întârzierea în eligibilitate pentru cetățenie a fost prelungită de la șase luni după căsătorie în 1984 la patru ani azi.

> Administrarea căsătoriei binaționale

Administratorii care controlează migrația au dobândit mai multă putere discreționară. Funcționarii care oferă vize și permise de rezidență și de muncă trebuie să protejeze securitatea națională, iar ei au adesea o viziune care aduce prejudicii migrației, mai degrabă decât o cunoaștere cuprinzătoare a regulamentelor. Acești funcționari ocupă o poziție inferioară pe scara ierarhică administrativă și exercitarea puterii lor depinde de modul în care își concep activitatea și problema imigrației.

La nivel oficial, prefectul este cel care decide ce străini ar trebui să primească autorizație de ședere legală în Franța. În practică însă, cuplurile binaționale, ca toți migranții, se confruntă cu ceea ce Alex Spires numește „ghișee de străini” – funcționarii care au relații de zi cu zi cu migranții aflați într-o „poziție murdară”, departe de șefii ai căror ordine ar trebui să le pună în aplicare. „Murdăria” provine de la contactul cu străinii și poate fi înțeleasă prin „mirosurile și sunetele [limbilor străine]” care umplu sălile de așteptare ale birourilor locale – în contrast cu calmul curat al birourilor funcționarilor superiori. Atitudinile personale ale funcționarilor, precum și necesitatea de a implementa politica guvernează interacțiunea lor cu soții. Soții trebuie să negocieze statutul lor cu birocrăția care nu au putere de deci-

zie reală. Aceștia sunt sub autoritatea supremă a funcționarilor înalți, care nu sunt aproape niciodată în contact cu străinii.

> Confruntarea cu rasismul și xenofobia

Politicile de imigrare privind familiile binaționale au dus la mai multe tipuri de discriminare. În vreme ce RTT sunt nedoriți, priviți de sus de către poliție și lucrători de stat, atât soții/le lor francezi/e, cât și funcționarii francezi care lucrează alături de străini devin ceea ce Goffman ar numi „inițiați”, persoane care lucrează cu persoane stigmatizate și riscă extinderea stigmatului asupra lor. Trăsături cum ar fi vârsta, statutul economic și aspectul pot înăbuși suspiciunile cu privire la dragostea sinceră a cuplurilor, dar acest lucru nu înlătură stigmatul atașat străinilor și tuturor celor care lucrează cu ei.

Viețile private ale cuplurilor binaționale devin publice pe măsură ce aceste persoane discută deschis despre relațiile lor, sentimente, iubire și probleme pentru a rezolva impasul situațiilor lor și pentru a denunța stigmatizarea căsătoriilor lor. În mod interesant, statul francez și cuplurile binaționale propun definiții ale căsătoriei care nu sunt departe una de cealaltă. Pentru cele două părți, iubirea este condiția *sine qua non* a căsătoriei. Cu toate acestea, rasismul instituțional sau xenofobia guvernamentală erodează granițele dintre sfera privată și cea publică și invadează viața lor de familie. ■

Diracționați toată corespondența către Laura Odasso <la.odasso@gmail.com> și Manuela Salcedo <manuesalcedo@gmail.com>

¹ Note din jurnalul de teren al Laurei Odasso, 10 Decembrie, 2009.

² Belmokhtar, Z. (2006) “Les annulations de mariage en 2004.” Infostat justice 90: 1-4.

³ Spire, A. (2008) Accueillir ou reconduire, enquête sur les guichets de l’immigration. Paris: Raisons d’agir.

> Fantoma care bântuie Turcia

de **Aylin Topal**, Universitatea Tehnică Orientul Mijlociu (METU), Ankara, Turcia

| *Protestul Gezi încă îl bântuie pe Președintele Erdoğan.*

În ultimii doi ani, evoluțiile sociale și politice din Turcia au provocat noi dezbateri pe tema regimului politic al statului. Care este natura regimului, ce a declanșat mișcările din iunie 2013 și care sunt consecințele acestora?¹

Neoliberalismul în Turcia datează încă din anul 1980: pe 24 ianuarie 1980 a fost introdus programul de ajustare structurală a Turciei, iar pe 12 septembrie a avut loc lovitură militară de stat. Militarii au venit la putere cu două obiective primordiale: mai întâi, să îmblânzească stânga politică și sindicatele; cel de-al doilea obiectiv a fost să ducă mai departe procesul de restructurare economică, concomitent cu păstrarea sprijinului burgheziei, dar și al țărilor capitaliste occidentale și al instituțiilor de la Bretton Woods. Regimul post-militar era în concordanță cu politicile Noii Drepte.

Douăzeci și doi de ani mai târziu, în 2002, Partidul Dreptății și al Dezvoltării (JDP) a câștigat majoritatea parlamentară – pentru prima dată în cincisprezece ani când un singur partid a câștigat guvernarea. Piețele au răspuns, în general, pozitiv, deoarece, așa cum a subliniat o analiză

Merrill Lynch, „existența unui guvern monopartit va întări balanța economică a Turciei”. Partidul nu a dezamăgit; la câteva luni după ce s-a instalat la putere, guvernul a declarat că, în vederea încheierii crizei politice curente, intenționează să diminueze implicarea statului în activitățile economice și să privatizeze companiile economice de stat – aceasta a rămas principala strategie fiscală a JDP.

În mai 2013, premierul de atunci al Turciei, Tayyip Erdoğan a făcut cunoscute planurile guvernului pentru reamenajarea Pieței Taksim, o zonă centrală a Istanbulului care fusese timp de mai multe decenii loc de desfășurare a protestelor politice. În proximitatea Pieței, Parcul Gezi este una dintre puținele zone verzi păstrate în centrul orașului. Planurile de modernizare includeau reabilitarea unei moschei în Piața Taksim și a unei vechi cazărmi militare din Parcul Gezi – preconizate a găzdui un mare centru comercial. Premierul a mai adus la cunoștința populației și alte mega-proiecte ale guvernului, printre care un al treilea aeroport și al treilea pod peste Bosfor.

Asemenea tuturor celorlalte proiecte legislative ale

>>

JDP, nici acestea nu fuseseră discutate în Parlament, și cu atât mai puțin cu organizații ale societății civile. Uniunea Asociațiilor Inginerilor și Arhitecților din Turcia și Uniunea Asociațiilor Consilierilor Locali au reacționat prompt; împreună cu activiștii ecologiști, ambele organizații au declarat că vor bloca intrarea în Parc a utilajelor de construcție. Pe 28 mai, organizațiile și-au instalat primele corturi.

În zorii zilei de 31 mai, poliția a intervenit cu violență atacându-i pe protestatari, incendiind corturile și folosind forță excesivă, gaze lacrimogene și tunuri de apă chiar și împotriva protestatarilor pașnici. Luând apărarea forțelor de poliție, Premierul i-a acuzat pe protestatari, numindu-i „grupări extremiste” și capulcu (tâlhari și jefuitori).

În aceeași seară, grupurile opoziției au făcut un apel la solidaritate cu protestatarii din Istanbul și milioane de persoane s-au grăbit să iasă în parcuri din toate orașele Turciei pentru a protesta împotriva represiunilor violente ale poliției, scandând „Taksim pretutindeni, rezistență pretutindeni”, „Demisia Dictatorului” și „Sari! Sari! Cine nu sare este Tayyip!”.

Reacția nu a fost surprinzătoare, deoarece tensiunile și nemulțumirea erau în creștere. Pe 18 decembrie 2012, forțele de poliție atacaseră cu brutalitate un protest studențesc pașnic în timpul unei vizite pe care Erdoğan o făcea la METU pentru a asista la lansarea unui satelit militar. În loc să solicite investigarea motivelor folosirii forței excesive de către poliție, Premierul a atacat Facultatea, afirmând „Rușine profesorilor care i-au crescut pe acei studenți. Educatorii trebuie să-i învețe în primul rând respectul pe studenți”. Următoarele proteste de la METU, precum și protestele de solidaritate din campusurile universitare din toată țara au fost reprimite, provocând și reacții internaționale. În aprilie 2013, teatrul Emek a fost demolat pentru a face loc unui spațiu comercial, lucru ce a generat, de asemenea, proteste extinse; din nou, demonstrațiile pașnice au fost dispersate cu tunuri de apă și gaze cu piper. Autoritarismul și conservatorismul mascat al guvernului a devenit și mai evident la sfârșitul lunii mai 2013 odată cu legea privind restricționarea vânzării de alcool – lege despre care Tayyip Erdoğan a susținut în mod explicit că urmărește atât protejarea tineretului, cât și respectarea normelor religioase. În aceeași perioadă, o pereche de tineri a fost criticată printr-un anunț public pentru că se sărutau într-o stație de metrou; în semn de protest împotriva acestei critici, sute de persoane s-au adunat în aceeași stație de metrou pentru a se săruta.

Ca răspuns la înmulțirea protestelor de solidaritate cu acțiunea din parcul Gezi, Erdoğan a declarat că „abia îi poate controla pe cei aproximativ 50%” care îl aleseseră,

afirmând: „pot fi mii de protestatari pe străzi, dar eu sunt capabil să scot milioane în stradă”. Susținătorii săi au fost aduși cu autobuzele la mitinguri publice de protest împotriva demonstrațiilor pro-Gezi; mulțimea scanda: „Să zdrobim Taksim” și „Voi, minoritarilor, nu ne puneți la încercare răbdarea”.

Mișcarea pro-Gezi a pus la îndoială natura autorității politice și a subminat conducerea JDP, provocând fisuri în legitimitatea statului. În mod ironic, mișcarea de rezistență a catalizat o schimbare a regimului de la un autoritarism conservator mascat la o autocrație reacționară fățișă. Din iulie 2013, în loc să se ocupe de criticile aduse, JDP a incriminat opoziția, definind eforturile acesteia de a slăbi guvernul ca fiind „tentative de lovituri de stat”.

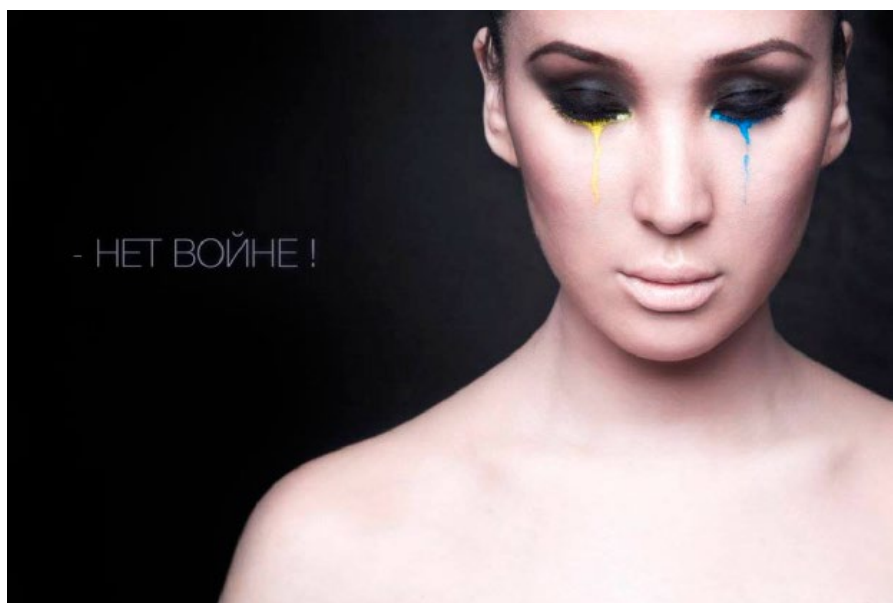
După formularea unor acuzații complexe de corupție la adresa prim-ministrului, a familiei sale și a membrilor cabinetului, Erdoğan a lansat un atac împotriva Grupării Gülen și a ceea ce a numit „o structură paralelă” din interiorul statului. O înregistrare audio – datată, conform rapoartelor, 17 decembrie (zi în care fiii a trei miniștri au fost arestați sub acuzații de corupție și mită) – a fost postată pe internet; în aceasta un bărbat presupus a fi Erdoğan îi cerea fiului său să facă dispărută o mare sumă de bani. Ulterior postării, Erdoğan a susținut că aceasta a fost „o tentativă de lovitură de stat” a „lobby-urilor” și a „puterilor întunecate”, menită a slăbi guvernul înainte de apropiatele alegeri și a solicitat aplicarea unor măsuri preventive. La scurt timp, parlamentul dominat de JDP a votat noi legi pentru acordarea de imunitate angajaților din serviciile de informații și diminuarea libertății presei, a libertății de opinie și a dreptului la informare. Cu toate acestea, pe 9 august, Erdoğan a fost ales președinte cu 51,8% din voturi, după o prezență la urne de 73,4%. În timpul campaniei, Tayyip Erdoğan a afirmat în numeroase rânduri că va fi „un președinte implicat” spre deosebire de predecesorii săi ceremonioși. El părea decis să-și exercite toate puterile ce-i reveneau, conducând ședințele de cabinet, numind rectorii universităților și pe unii dintre șefii organismelor superioare ale Justiției. Parlamentarismul *de jure* și președinția *de facto* ar însemna o conducere scutită de responsabilitate - rețeta perfectă a unei autocrații la vedere.

Confruntându-se cu această schimbare de regim, statul turc, aflat sub controlul guvernului JDP, suferă o profundă criză de legitimitate. Președintele și guvernul său sunt, însă, bântuiți de o fantomă, aceea a mișcării de rezistență pro-Gezi... ■

Direcționați toată corespondența către Aylin Topal <taylin@metu.edu.tr>

> Manipularea opinieii publice în Kazahstan

de **Almas Taizhanov** Asociația Sociologilor din Kazahstan, membru colectiv al ISA

Gaukhar Monko, soția de origine kazahă a lui Sergei Monko, rezident ucrainean în Kazahstan. Ea declară "Nu războiului" și varsă lacrimi în culorile steagului ucrainean.

Kazahstan și Ucraina au ambele frontieră comună cu Rusia și împărtășesc statutul de foste republici sovietice. Dar ele mai împărtășesc o similitudine mai importantă și mai tragică: ambele au suferit o substanțială pierdere demografică în timpul foametei cauzate de „colectivizarea” sovietică în perioada 1932-1933.

Moartea prin inaniție și emigrația provocată de foamete au dus la pierderea de până la 1.840.000 kazahi în 1934, aproximativ 47,3% din populația Kazahstanului în 1930. Pierderea a aproape jumătate din populația locală a fost „compensată” de câteva valuri de migrație din Federația Rusă, în perioada interbelică și după cel de al doilea război mondial. Pentru Kazahstan, acestea au

remodelat demografia țării: conform recensământului întreprins în URSS în anul 1959, kazahii alcătuiau doar 30% din populația totală a Republicii Sovietice Socialiste Kazahstan, în scădere față de recensământul din 1926, când această populație era de 58,5%.

Foamea din Ucraina, în aceeași perioadă a luat viața a aproximativ trei milioane de ucraineni – proporțional, cifra este mai mică decât cea a pierderilor din Kazahstan, populația ucraineană ajungând la 23 de milioane de locuitori la data recensământului din 1926. Mai mult, în Ucraina, guvernul a confiscat grânele, în timp ce majoritatea kazahilor nomazi și-au pierdut cea mai mare parte a turmelor, principala lor sursă de hrană. Ucrainenii au avut mai multe șanse de a supraviețui foametei.

Ca urmare a valurilor de migrație din Federația Rusă în Ucraina și Kazahstan, rușii devin o parte semnificativă a populației din ambele republici. Aceasta s-a petrecut în special în regiunile nordice ale Kazahstanului, la granița cu Rusia, și în zonele ucrainene din preajma Rusiei (Donețk și Lugansk) – exact acolo unde vedem conflictul în curs de desfășurare astăzi.

Nu există nicio cercetare sociologică despre riscul izbucnirii unor mișcări separatiste, în special în zonele de nord și de est ale Kazahstanului, unde

>>

locuiește majoritatea populației ruse. Cu toate acestea, cel puțin un incident separatist major a avut loc în noiembrie 1999, când o revoltă armată separatistă a izbucnit în orașul Ust-Kamenogorsk (în regiunea de est, în regiunea de graniță a Kazahstanului cu Rusia). Aceasta a fost organizată de către un grup de 22 de ruși – dintre care unsprezece erau cetățeni ai Federației Ruse (inclusiv liderul) - revolta a fost blocată de către Comitetul Național de Securitate al Kazahstanului; toți separatiștii au primit în Kazahstan condamnări între șase și opt ani de închisoare, și toți s-au întors în Rusia după ce au fost eliberați.

În ciuda acestui incident, populația din Kazahstan nu afișează o mare îngrijorare în legătură cu separatismul. Mai mult, conform studiului Strategii realizat de Centrul de Cercetări Sociale și Politice din Kazahstan, după începerea conflictului ucrainean, 61% din populația Kazahstanului a susținut anexarea Crimeei de către Federația Rusă, 23% au fost neutri cu privire la acest incident sau nu au putut răspunde la întrebare și doar 6% văd în anexarea Considerat o violare ilegală a integrității teritoriale a Ucrainei. Studiul realizează o corelare clară între cei ce controlează mass-media (kazahă, rusă sau occidentală) și atitudinile față de acest conflict.

În conformitate cu Planul Strategic de Dezvoltare pentru perioada 2011-2015 al Ministerului Informațiilor și Comunicării din Kazahstan, în țară există 2.740 organizații mass-media (media scrise, televiziune și radiodifuziune, mass-media electronică, etc.). Dintre acestea, operează 20% în limba kazahă, iar 34% în limba rusă. Restul mass-mediei din Kazah-

stan se presupune că folosește ambele limbi, dar, de fapt, sunt mai mult orientate spre limba rusă. De asemenea, prezența limbii kazahe pe Internet este extrem de mică în comparație cu limba rusă, astfel încât se poate spune că în Kazahstan, Internetul este în cea mai mare parte în limba rusă. Mai multe, canalele de televiziune rusești pot transmite liber, iar ziarele și reviste rusești au o largă circulație în Kazahstan.

Potrivit sondajului menționat mai sus, repondenții considerau drept cele mai importante surse de informare: mass-media din Kazahstan (50%) și mass-media din Rusia (31%). Alte surse includ site-uri de internet și rețele sociale precum Facebook (9%) și conversațiile cu prietenii, rudele și colegii (7%). Mass-media occidentală a fost o sursă de informare doar pentru 1% din repondenții studiului.

Cum afectează sursa informației formarea opiniei? Repondenți care au primit informații din mass-media kazahă sunt în proporție de 54% de acord cu acțiunile Federației Ruse, 20% nu sunt de acord, iar 26% nu știu să răspundă întrebării. În rândul repondenților care se informează din mass-media rusă 84% aprobă acțiunile Federației Ruse și doar 4% nu sunt de acord cu acestea.

În rândul repondenților care au primit informații din surse mass-media occidentale, procentul celor ce au susținut Rusia e de 31%, procentul celor ce nu au fost de acord cu acțiunile Rusiei atinge 39%, iar procentul celor indeciși e de 31%. Aceasta este o imagine destul de surprinzătoare, mai ales pentru cei ce se așteptau ca repondenții care citesc și urmăresc știrile occidentale să arate o mai mare dezaprobare față

de acțiunile rusești. Opinia printre repondenții a căror principală sursă de informații este Internetul, este în proporție de 48% favorabilă Rusiei, 35% sunt indeciși, iar 17% nu sunt de acord. După cum s-a menționat mai sus, Internetul în Kazahstan este predominant „rusesesc”. Aceste rezultate nu sunt surprinzătoare.

În timpul conflictului actual ucraineano-rus, propaganda a ajuns la un nivel ce nu a mai fost văzut din timpul epocii sovietice. Controlul total asupra televiziunilor și al publicațiilor a facilitat creșterea volumului de propagandă. Nivelul extrem al propagandei externe rusești și ucrainene influențează populația și guvernul din Kazahstan. În același timp, nu există niciun semn vizibil de propagandă guvernamentală în mass-media din Kazahstan în prezent. Rezultatul acestei stări de lucruri este acela că opinia publică kazahă este dominată de punctul de vedere al mass-mediei rusești și al guvernului rus. Mai mult, aceasta a produs o scindare ideologică acută în rândul populației din Kazahstan în „naționaliști”, „liberali” și „pro-occidentali” pe de o parte, și „pro-ruși” pe de altă parte. Absența unei cercetări sociologice independente face imposibilă o analiză mai profundă. Absența unei cercetări serioase pentru a contracara manipularea opiniei publice ar putea fi în viitor o amenințare la adresa stabilității din Kazahstan. ■

Diracționați toată corespondența către
Almas Taizhanov <almas.diamond@gmail.com>

> Viitorul planetei

de **Emma Porio**, Universitatea Ateneo de Manila, Filipine
fost membru al Comitetului executiv al ISA 2006-2014
în prezent Reprezentant ISA pe lângă Consiliul Științific Internațional (ICSU)

Membrii Consiliului Științific Internațional (ICSU) s-au reunit la Centrul de Convenții Auckland pentru Adunarea Generală tri-anuală și au luat decizii privind direcțiile-cheie care vor marca știința internațională în următorii ani. Tema celei de a 31-a Adunări Generale a fost „Celebrarea a 30 de ani de cercetare a schimbărilor globale”. Adunarea a sprijinit o afirmație-cheie privind accesul liber la documentația științifică și a avertizat împotriva utilizării eronate a instrumentelor metrice în evaluarea cercetării.

Fondată în 1931, ICSU este o organizație non-guvernamentală cu afilierea globală a membrilor organismelor științifice naționale (120 de membri reprezentând 140 de state) și a Uniunilor Științifice Internaționale (31 de membri). Activitățile Consiliului se concentrează pe trei domenii: planificarea și coordonarea cercetării internaționale, știință pentru politici și consolidarea universalității științei. ICSU este adesea desemnat ca purtător de cuvânt al comunității științifice globale. Acționează în calitate de consilier al guvernelor și al agențiilor ONU în diverse probleme, de la mediu la implementarea abordării științifice.

Prim-ministrul neozelandez, John Key, a deschis reuniunea subliniind provocările ecologice unice ale țării pe care o reprezintă și contribuțiile sale la cercetarea internațională. Peter Gluckman, consilierul-șef guvernamental în domeniul științific și fost președinte al Societății Regale neozelandeze, a susținut prelegerea centrală: „Dinamica schimbării științifice; Pot oamenii de știință să facă față provocării?”. El a avertizat audiența asupra faptului că sistemele științifice au un ritm alert de schimbare și dacă nu abordăm aceste schimbări în mod adecvat, ele pot contribui la pierderea credibilității publice!

Timp de 5 zile – între 31 august și 4 septembrie 2014 – ICSU a evaluat progresul principalelor sale programe din cursul ultimelor 3 decenii, și anume:

- Programul internațional geosferă-biosferă
- Programul de cercetare asupra climatului global
- Diversitas (Știința bio-diversității)
- Programul internațional al dimensiunilor umane
- Programul de științe ale pământului

Acestea au servit ca programe-axe pentru *Viitorul Pământ: Cercetare pentru Sustenabilitate Globală*, care constituie programul definitoriu al ICSU pentru următorul deceniu.

ICSU derulează un parteneriat cu două academii în eforturile sale de a construi o nouă generație de oameni de știință, respectiv cu Academia Globală a Tinerilor (GYA – Global Young Academy) și cu Academia Mondială a Oamenilor de Știință (TWAS - World Academy of Scientists). Lansată în 1990 și fondată în Berlin cu sprijinul Academiei Științifice Germane, GYA are ca membri 90 de tineri cercetători din toată lumea și organizează constant ateliere și conferințe pentru a împărtăși concluziile cercetărilor sale. TWAS este o academie științifică globală ce reunește o rețea de cercetători din 50 de economii în curs de dezvoltare. Cu sediul în Trieste, Italia, TWAS își propune să „promoveze inovația și prosperitatea durabilă în lumea în curs de dezvoltare prin cercetare, educație, politici publice și diplomație”.

În 2010, ICSU a invitat ISA să contribuie la integrarea științelor sociale în cadrul demersurilor sale științifice. Însă în această privință mai sunt multe de făcut. În prezent, ISA deliberază dacă este oportun să își continue participarea într-un organism care are în centru științele exacte. În perioada 2010-2014, Alice Abreu, fost membru al Comitetului Executiv al ISA (2006-2010) și director regional al ICSU pentru America Latină, a activat ca reprezentant al ISA în ICSU. Totodată, Stewart Lockie (fost președinte al programului ISA RC23 asupra mediului) a devenit membru al Comitetului ICSU pentru Planificare Strategică și Cercetare (2013-2014). ■

Direcționați toată corespondența către Emma Porio <eporio@ateneo.edu>

- Forumul inter-guvernamental asupra schimbării climatice

> Echipa română a *Global Dialogue*

de **Ileana Cinziana Surdu**, Universitatea din București, România

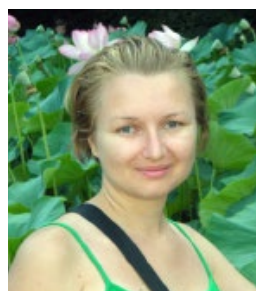
Ne-am alăturat *Global Dialogue* cu GD3.1 în noiembrie 2012. De atunci, echipa noastră s-a schimbat cu fiecare număr, dar aceasta este o caracteristică pozitivă, întrucât noi toți am învățat unii de la alții în procesul de traducere și editare a versiunii în limba română a *Global Dialogue*. Suntem cu toții sociologi, majoritatea încă doctoranzi, entuziaști și pasionați de interesele noastre în sociologie. Diversele subiecte abordate în *Global Dialogue* au oferit echipei române a DG - precum și profesorilor și colegilor noștri - oportunitatea de a explora o societate globală.

Echipa noastră are șase membri permanenți care sunt prezentați mai jos, împreună cu colegi care au participat la cel puțin cinci numere ale DG. Alături de acești membri permanenți, alți 11 colegi s-au alăturat echipei pentru cel puțin un număr: Ramona Cantaragiu, Cristian Constantin Vereș, Angelica Helena Marinescu, Monica Nădrag, Ioana Cărtărescu, Mădălin Rapan, Andreea Acasandre, Daniela Gaba, Alexandru Duțu, Gabriela Ivan, Levente Szekedi. ■

Prof. Dr. Cosima Rughiniș este profesor în cadrul Departamentului de Sociologie al Universității din București și redactor-șef al *Compaso* - un jurnal de cercetare comparativă în sociologie și antropologie. Predă cursuri de metodologie a cercetării. Activitatea recentă de cercetare se adresează cuantificării, retoricii de cercetare în științele umane, precum și utilizării jocurilor serioase și altor media digitale în comunicarea științifică.

Detalii de contact:
cosima.rughinis@sas.unibuc.ro

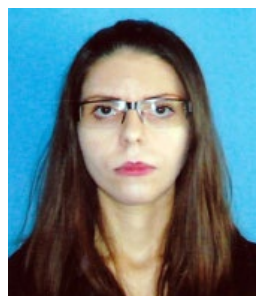
Ileana Cinziana Surdu este doctorand în sociologie la Universitatea din București. Are experiență ca asistent de profesor în metodologia de cercetare și de marketing și lucrează la proiecte legate de integrarea socială și dezvoltarea socială. Domeniile sale de interes includ sociologia timpului, echilibrul viață-muncă, familia și tradițiile, comunicarea nonverbală.

Detalii de contact:
ileana.cinziana.surdu@gmail.com

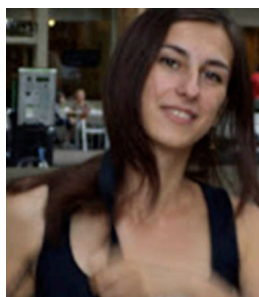
Adriana Bondor este doctorand în sociologie la Universitatea din București. Este interesată de istorie și sociologie, iar cercetarea ei vizează istoria sociologiei românești. În activitățile sale profesionale ea a realizat studii în diverse domenii: istorie socială, istoria sociologiei din România, studii culturale și de memorie, precum și comunismul în România și Europa. În viitor dorește să cerceteze sociologia culturii.

Detalii de contact:
adrianabondor@yahoo.com

Alina Costiana Stan urmează în paralel doctoratul la Universitatea din București și Universitatea Lille 2 din Franța. Activitatea sa de cercetare explorează problema violenței la locul de muncă și calitatea relațiilor de muncă în sectorul public românesc. Este deosebit de interesată de: influența organelor de drept asupra proceselor sociale, discriminarea la locul de muncă, problema genului, precum și sociologia administrației publice.

Detalii de contact:
costiana_stan@yahoo.com

Elena Tudor este doctorand în Sociologie și asistent de cercetare la Universitatea din București și la Institutul de Cercetare a Calității Vieții (Academia Română), cu un interes în domeniul migrației și al politicilor internaționale. Ea a participat la proiecte de cercetare legate de migrație și politicile care vizează grupurile vulnerabile pentru Comisia Europeană și ONG-urile locale.

Detalii de contact:
elenatudor7@yahoo.com

Miriam Cihodariu este doctorand în sociologie la Universitatea din București și a fost anterior doctorand în antropologie la Universitatea Johannes Gutenberg din Mainz. Are experiență ca asistent de profesor și cercetător în diferite grupuri. Instrumentul său favorit de cercetare este harta mentală narativă și îi place să se considere a fi unul dintre pionierii acesteia. Teza sa de doctorat se bazează pe mai mult de trei ani de cercetare narativă a festivalurilor și comunităților reconstituite. Mai multe despre background-ul său academic pot fi găsite pe:

<http://miriamcihodariu.com/index.html>
Detalii de contact:
miriam.cihodariu@gmail.com

>>

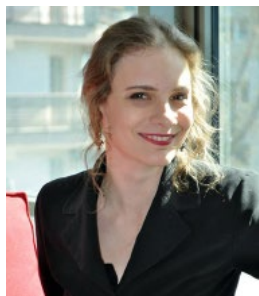
Mihai-Bogdan Marian are o diplomă în drept la Universitatea din București (UB), două de master în domeniul securității naționale și securității mediului internațional și este în prezent doctorand la Școala Doctorală a Universității București. Este interesat de schimbările socio-politice asociate cu globalizarea în societățile moderne și pe această temă dorește să-și continue munca academică.

Detalii de contact:
mihaimarb@yahoo.com

Lucian Rotariu este un sociolog și doctorand la Facultatea de Sociologie și Asistență Socială, Universitatea din București. În ultimii 3 ani a condus seminarii în domeniile Sociologia devianței și Sociologia de Drept.

Detalii de contact:
stefan.rotariu@sas.unibuc.ro

Monica Alexandru este un sociolog care lucrează în prezent pentru Cercetare Exactă și Consultanță în București. Ea și-a finalizat doctoratul în 2012, cu o lucrare despre migrația internațională, mobilitatea socială și inconsistența de statut. În ultimii ani, Monica a colaborat intens cu organizații internaționale și institute de cercetare în explorarea temelor migrației și a traficului de ființe umane.

Detalii de contact:
alexandru_monica@yahoo.com

Balázs Telegdy lucrează în prezent ca asistent de Științe Sociale la Universitatea ungară Sapientia din Transilvania (România). El a obținut masteratul în Sociologie de la Universitatea Babeș-Bolyai, unde a studiat disparitățile regionale ale problemelor sociale din România. El scrie în prezent teza sa de doctorat privind istoria sociologiei românești la Universitatea din București. Alte interese de cercetare includ sociologia tranziției, încrederea instituțională și analiza rețelelor sociale.

Detalii de contact:
telegdyb@yahoo.com

Cătălina Petre este un doctorand pasionat al Școlii Doctorale de Sociologie și, de asemenea, la École Doctorale en Science Sociale a Universității din București. A primit o bursă de cercetare de 4 luni de la Université Libre din Bruxelles, Belgia, unde intenționează să studieze sociologia vieții de zi cu zi. Este interesată de domenii precum: sociologia corpului, comunicarea nonverbală, sociologia organizațională și, de asemenea, managementul resurselor umane. Titlul tezei sale de doctorat este „Percepția femeilor tinere în ceea ce privește standardele de frumusețe promovate de societatea românească”.

Detalii de contact:
gulieatalina@yahoo.com

Oana Mara Stan (n.1984) a absolvit Universitatea din București, fiind licențiată în psihologie și sociologie, master în Managementul Resurselor Umane și doctor în sociologie. În ultimii 8 ani a fost specialist de resurse umane pentru companii de retail și companii mass-media multinaționale. Domeniile sale de interes și expertiză includ Laboratorul de Cercetare Comparativă Socială, echilibrul viață-profesie, dezvoltarea suburbană, orientarea în carieră. În prezent colaborează cu echipa internațională de cercetare Cranet în standardele resurselor umane și relațiilor de muncă.

Detalii de contact:
[oanamara2000@yahoo.ca](mailto: oanamara2000@yahoo.ca)